

ZÁRÓOKMÁNY

A TAGÁLLAMOK KORMÁNYKÉPVISELŐINEK KONFERENCIÁJA, amelyet 2003. szeptember 30-án Brüsszelben abból a célból hívtak össze, hogy közös megegyezéssel elfogadja az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződést, a következő szövegeket fogadta el:

- I. Szerződés európai alkotmány létrehozásáról
- II. Az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződéshez csatolt jegyzőkönyvek:
  1. Jegyzőkönyv a nemzeti parlamenteknek az Európai Unióban betöltött szerepéről
  2. Jegyzőkönyv a szubszidiaritás és az arányosság elvének alkalmazásáról
  3. Jegyzőkönyv az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról
  4. Jegyzőkönyv a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank alapokmányáról
  5. Jegyzőkönyv az Európai Beruházási Bank alapokmányáról
  6. Jegyzőkönyv az Európai Unió intézményeinek, egyes szerveinek, hivatalainak és szervezeti egységeinek székhelyéről
  7. Jegyzőkönyv az Európai Unió kiváltságairól és mentességeiről
  8. Jegyzőkönyv a Dán Királyság, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozási szerződéseiről és csatlakozási okmányairól

9. Jegyzőkönyv a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozási szerződéséről és csatlakozási okmányáról
10. Jegyzőkönyv a túlzott hiány esetén követendő eljárásról
11. Jegyzőkönyv a konvergenciakritériumokról
12. Jegyzőkönyv az euro-csoportról
13. Jegyzőkönyv a gazdasági és monetáris unió tekintetében egyes Nagy Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságára vonatkozó rendelkezésekről
14. Jegyzőkönyv a gazdasági és monetáris unió tekintetében egyes Dániára vonatkozó rendelkezésekről
15. Jegyzőkönyv Dánia Nemzeti Bankjának egyes feladatairól
16. Jegyzőkönyv a csendes-óceáni pénzügyi közösségi frank rendszeréről
17. Jegyzőkönyv az Európai Unió keretébe beillesztett schengeni vívmányokról
18. Jegyzőkönyv az Alkotmány III-130. cikke egyes vonatkozásainak az Egyesült Királyságra és Írországra történő alkalmazásáról

19. Jegyzőkönyv a határellenőrzési, menekültügyi és bevándorlási politikák, valamint a polgári ügyekben történő igazságügyi, valamint a rendőrségi együttműködés tekintetében az Egyesült Királyság és Írország helyzetéről
20. Jegyzőkönyv Dánia helyzetéről
21. Jegyzőkönyv a külső határok átlépését illetően a tagállamok külkapcsolatairól
22. Jegyzőkönyv a tagállamok állampolgárai számára nyújtott menedékjogról
23. Jegyzőkönyv az Alkotmány I-41. cikkének (6) bekezdése és III-312. cikkével létrehozott állandó strukturált együttműködésről
24. Jegyzőkönyv az Alkotmány I-41. cikkének (2) bekezdéséről
25. Jegyzőkönyv a Holland Antillákon finomított kőolajtermékeknek az Európai Unióba történő behozataláról
26. Jegyzőkönyv a Dániában történő ingatlanszerzésről
27. Jegyzőkönyv a tagállamokban történő közcélú műsorszolgáltatás rendszeréről
28. Jegyzőkönyv az Alkotmány III-214. cikkéről
29. Jegyzőkönyv a gazdasági, társadalmi és területi kohézióról

30. Jegyzőkönyv a Grönlandra vonatkozó különös szabályokról
31. Jegyzőkönyv Írország alkotmányának 40.3.3. cikkéről
32. Jegyzőkönyv az Alkotmány I-9. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben az Uniónak az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményhez történő csatlakozásáról
33. Jegyzőkönyv az Európai Közösséget létrehozó szerződést és az Európai Unióról szóló szerződést kiegészítő vagy módosító okmányokról és szerződésekről
34. Jegyzőkönyv az Unió intézményeire és szerveire vonatkozó átmeneti rendelkezésekről
35. Jegyzőkönyv az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó szerződés lejártának pénzügyi következményeiről és a Szén- és Acélipari Kutatási Alapról
36. Jegyzőkönyv az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés módosításáról

III. Az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződéshez csatolt mellékletek:

1. I. melléklet: Az Alkotmány III-226. cikkében hivatkozott lista
2. II. melléklet: Tengerentúli országok és területek, amelyekre az Alkotmány III. része IV. címének rendelkezéseit kell alkalmazni

A Konferencia elfogadta az alább felsorolt nyilatkozatokat, amelyeket e záróokmányhoz csatoltak:

- A. Az Alkotmány rendelkezéseire vonatkozó nyilatkozatok
1. Nyilatkozat az I-6. cikkről
  2. Nyilatkozat az I-9. cikk (2) bekezdéséről
  3. Nyilatkozat az I-22., az I-27. és az I-28. cikkről
  4. Nyilatkozat az I-24. cikk (7) bekezdésére vonatkozó, a Miniszterek Tanácsa elnökségének gyakorlásáról szóló európai tanácsi határozatról
  5. Nyilatkozat az I-25. cikkről
  6. Nyilatkozat az I-26. cikkről
  7. Nyilatkozat az I-27. cikkről
  8. Nyilatkozat az I-36. cikkről
  9. Nyilatkozat az I-43. és a III-329. cikkről
  10. Nyilatkozat az I-51. cikkről
  11. Nyilatkozat az I-57. cikkről

12. Nyilatkozat az Alapjogi Chartához fűzött magyarázatokról
13. Nyilatkozat a III-116. cikkről
14. Nyilatkozat a III-136. és III-267. cikkről
15. Nyilatkozat a III-160. és III-322. cikkről
16. Nyilatkozat a III-167. cikk (2) bekezdésének c) pontjáról
17. Nyilatkozat a III-184. cikkről
18. Nyilatkozat a III-213. cikkről
19. Nyilatkozat a III-220. cikkről
20. Nyilatkozat a III-243. cikkről
21. Nyilatkozat a III-248. cikkről
22. Nyilatkozat a III-256. cikkről
23. Nyilatkozat a III-273. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséről
24. Nyilatkozat a III-296. cikkről

25. Nyilatkozat a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térségére vonatkozó nemzetközi megállapodások tagállamok általi megtárgyalásával és megkötésével kapcsolatosan a III-325. cikkről
26. Nyilatkozat a III-402. cikk (4) bekezdéséről
27. Nyilatkozat a III-419. cikkről
28. Nyilatkozat a IV-440. cikk (7) bekezdéséről
29. Nyilatkozat a IV-448. cikk (2) bekezdéséről
30. Nyilatkozat az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés megerősítéséről

B. Az Alkotmányhoz csatolt jegyzőkönyvekre vonatkozó nyilatkozatok

Nyilatkozatok a Dán Királyság, Írország, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozási szerződéseiről és csatlakozási okmányairól szóló jegyzőkönyvhöz

31. Nyilatkozat az Åland-szigetekről
32. Nyilatkozat a lappokról

Nyilatkozatok a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozási szerződéséről és csatlakozási okmányáról szóló jegyzőkönyvhöz

33. Nyilatkozat Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának ciprusi felségterületeiről
34. A Bizottság nyilatkozata Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának ciprusi felségterületeiről
35. Nyilatkozat a litvániai Ignalina Atomerőműről
36. Nyilatkozat a Kalinyingrádi Terület és az Orosz Föderáció egyéb részei közötti, szárazföldi úton történő átutazásról
37. Nyilatkozat a szlovákiai Bohunice V1 Atomerőmű 1. és 2. blokkjáról
38. Nyilatkozat Ciprusról
39. Nyilatkozat a Dánia helyzetéről szóló jegyzőkönyvről
40. Nyilatkozat az Unió intézményeire és szerveire vonatkozó átmeneti rendelkezésekről szóló jegyzőkönyvről
41. Nyilatkozat Olaszországról

A Konferencia a fentiekén túl tudomásul vette a következő nyilatkozatokat, amelyeket e záróokmányhoz csatoltak:

42. A Holland Királyság nyilatkozata az I-55. cikkről
43. A Holland Királyság nyilatkozata az IV-440. cikkről
44. A Németországi Szövetségi Köztársaság, Írország, a Magyar Köztársaság, az Osztrák Köztársaság és a Svéd Királyság nyilatkozata
45. A Spanyol Királyságnak, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának a nyilatkozata
46. Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának nyilatkozata az „állampolgár” kifejezés meghatározásáról
47. A Spanyol Királyság nyilatkozata az „állampolgár” kifejezés meghatározásáról
48. Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának nyilatkozata az európai parlamenti választásokra vonatkozó választójogról
49. A Belga Királyság nyilatkozata a nemzeti parlamentekről
50. A Lett Köztársaság és a Magyar Köztársaság nyilatkozata a közös pénz nevének az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződésben szereplő írásmódjáról

TARTALOMJEGYZÉK

A. Az Alkotmány rendelkezéseire vonatkozó nyilatkozatok

1. Nyilatkozat az 1-6. cikkről
2. Nyilatkozat az I-9. cikk (2) bekezdéséről
3. Nyilatkozat az I-22., az I-27. és az I-28. cikkről
4. Nyilatkozat az I-24. cikk (7) bekezdésére vonatkozó, a Miniszterek Tanácsa elnökségének gyakorlásáról szóló európai tanácsi határozatról
5. Nyilatkozat az I-25. cikkről
6. Nyilatkozat az I-26. cikkről
7. Nyilatkozat az I-27. cikkről
8. Nyilatkozat az I-36. cikkről
9. Nyilatkozat az I-43. és a III-329. cikkről
10. Nyilatkozat az I-51. cikkről
11. Nyilatkozat az I-57. cikkről

12. Nyilatkozat az Alapjogi Chartához fűzött magyarázatokról
13. Nyilatkozat a III-116. cikkről
15. Nyilatkozat a III-136. és III-267. cikkről
15. Nyilatkozat a III-160. és III-322. cikkről
16. Nyilatkozat a III-167. cikk (2) bekezdésének c) pontjáról
17. Nyilatkozat a III-184. cikkről
18. Nyilatkozat a III-213. cikkről
19. Nyilatkozat a III-220. cikkről
20. Nyilatkozat a III-243. cikkről
21. Nyilatkozat a III-248. cikkről
22. Nyilatkozat a III-256. cikkről
23. Nyilatkozat a III-273. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséről
24. Nyilatkozat a III-296. cikkről
25. Nyilatkozat a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térségére vonatkozó nemzetközi megállapodások tagállamok általi megtárgyalásával és megkötésével kapcsolatosan a III-325. cikkről

26. Nyilatkozat a III-402. cikk (4) bekezdéséről
27. Nyilatkozat a III-419. cikkről
28. Nyilatkozat a IV-440. cikk (7) bekezdéséről
29. Nyilatkozat a IV-448. cikk (2) bekezdéséről
30. Nyilatkozat az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés megerősítéséről

B. Az Alkotmányhoz csatolt jegyzőkönyvekre vonatkozó nyilatkozatok

Nyilatkozatok a Dán Királyság, Írország, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozási szerződéseiről és csatlakozási okmányairól szóló jegyzőkönyvhöz

31. Nyilatkozat az Åland-szigetokről
32. Nyilatkozat a lappokról

Nyilatkozatok a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozási szerződéséről és csatlakozási okmányáról szóló jegyzőkönyvhöz

33. Nyilatkozat Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának ciprusi felségterületeiről
34. A Bizottság nyilatkozata Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának ciprusi felségterületeiről
35. Nyilatkozat a litvániai Ignalina Atomerőműről
36. Nyilatkozat a Kalinyingrádi Terület és az Orosz Föderáció egyéb részei közötti, szárazföldi úton történő átutazásról
37. Nyilatkozat a szlovákiai Bohunice V1 Atomerőmű 1. és 2. blokkjáról
38. Nyilatkozat Ciprusról
39. Nyilatkozat a Dánia helyzetéről szóló jegyzőkönyvről
40. Nyilatkozat az Unió intézményeire és szerveire vonatkozó átmeneti rendelkezésekről szóló jegyzőkönyvről
41. Nyilatkozat Olaszországról

A tagállamok nyilatkozatai

42. A Holland Királyság nyilatkozata az I-55. cikkről
43. A Holland Királyság nyilatkozata a IV-440. cikkről
44. A Németországi Szövetségi Köztársaság, Írország, a Magyar Köztársaság, az Osztrák Köztársaság és a Svéd Királyság nyilatkozata
45. A Spanyol Királyságnak, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának a nyilatkozata
46. Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának nyilatkozata az „állampolgár” kifejezés meghatározásáról
47. A Spanyol Királyság nyilatkozata az „állampolgár” kifejezés meghatározásáról
48. Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának nyilatkozata az európai parlamenti választásokra vonatkozó választójogról
49. A Belga Királyság nyilatkozata a nemzeti parlamentekről
50. A Lett Köztársaság és a Magyar Köztársaság nyilatkozata a közös pénz nevének az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződésben szereplő írásmódjáról

A. AZ ALKOTMÁNY RENDELKEZÉSEIRE VONATKOZÓ NYILATKOZATOK

1. Nyilatkozat az I-6. cikkről

A Konferencia megállapítja, hogy az I-6. cikk az Európai Közösségek Bírósága és az Elsőfokú Bíróság fennálló ítélkezési gyakorlatát tükrözi.

2. Nyilatkozat az I-9. cikk (2) bekezdésről

A Konferencia egyetért abban, hogy az Uniónak az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményhez történő csatlakozására az uniós jog sajátosságainak megőrzése mellett kell, hogy sor kerüljön. Ezzel összefüggésben a Konferencia megállapítja, hogy az Európai Unió Bírósága és a Emberi Jogok Európai Bírósága rendszeresen párbeszédet folytat egymással, amely párbeszéd az Európai Uniónak az említett egyezményhez történő csatlakozásakor megerősíthető.

3. Nyilatkozat az I-22., I-27. és I-28. cikkről

Az Európai Tanács, illetve a Bizottság elnöki posztjának, illetve az Unió külügyminiszteri posztjának betöltésére kijelölt személyek kiválasztása során kellő figyelmet kell fordítani az Unió, illetve a tagállamok földrajzi és demográfiai sokfélesége tiszteletben tartásának szükségességére.

4. Nyilatkozat az I-24. cikk (7) bekezdésére vonatkozó,
a Tanács elnökségének gyakorlásáról szóló
európai tanácsi határozatról

A Konferencia kijelenti, hogy az Európai Tanácsnak az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés aláírásával egy időben meg kell kezdenie a Tanács elnökségének gyakorlásáról szóló határozat végrehajtásával kapcsolatos eljárásokat megállapító európai határozat kidolgozását, valamint az azt követő hat hónapon belül meg kell adnia politikai jóváhagyását. A határozattervezet szövege a következő:

Az Európai Tanács európai határozatának tervezete a Tanács elnökségének gyakorlásáról

1. CIKK

(1) A Tanács elnökségének feladatait, a Külügyek Tanácsa formáció kivételével, a tagállamok előre meghatározott hármas csoportokban, 18 hónapon keresztül látják el. Az említett csoportokat egy, a tagállamok egyenjogúságán alapuló rotációs rend szerint kell összeállítani, figyelembe véve a tagállamok különbözőségét és az Unión belüli földrajzi egyensúlyt.

(2) A csoport tagjai — a Külügyek Tanácsa formáció kivételével — valamennyi tanácsi formáció elnökségét hathónapos időszakonként, egymást váltva látják el. A csoport többi tagja közös program alapján segíti az elnökséget az összes feladata ellátásában. A csoport tagjai egymás között eltérő szabályokat is megállapíthatnak.

2. CIKK

A tagállamok kormányainak képviselőiből álló Állandó Képviselők Bizottságának elnökségét az Általános Ügyek Tanácsa elnökségét ellátó tagállam egy képviselője látja el.

A Politikai és Biztonsági Bizottság elnökségét az Unió külügyminiszterének egy képviselője látja el.

Ha a 4. cikkel összhangban elfogadott európai határozat eltérően nem rendelkezik, a különböző tanácsi formációk előkészítő szerveinek elnökségét – a Külügyek Tanács alakzat kivételével – az adott formáció elnökségét ellátó csoport egy tagja látja el.

3. CIKK

Az Általános Ügyek Tanácsa a Bizottsággal együttműködve többéves program keretében gondoskodik a Tanács különböző formációiban folyó munka összhangjáról és folyamatosságáról. Az elnökség feladatait ellátó tagállamok a Tanács Főtitkárságának segítségével meghozzák a Tanács munkájának megszervezését és kielégítő működését segítő rendelkezéseket.

4. CIKK

A Tanács európai határozatban megállapítja az e határozat alkalmazására vonatkozó intézkedéseket.

5. Nyilatkozat az I-25. cikkről

A Konferencia kijelenti, hogy az I-25. cikk végrehajtására vonatkozó európai határozatot a Tanács az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés hatálybalépésének napján fogadja el. A határozattervezet szövege a következő:

A Tanács európai határozatának tervezete az I-25. cikk végrehajtásáról

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

mivel:

- (1) Helyénvaló az olyan intézkedések elfogadása, amelyek biztosítják a zavartalan átmenetet a Tanács – a nizzai szerződésben meghatározott és az Alkotmányhoz csatolt, az Unió intézményeire és szerveire vonatkozó átmeneti rendelkezésekről szóló jegyzőkönyv 2. cikkének (2) bekezdésében lefektetett –, 2009. október 31-ig alkalmazandó minősített többségi döntéshozatali rendszere és a 2009. november 1-jétől hatályba lépő, az Alkotmány I-25. cikkében előírt szavazási rendszer között.
- (2) Felidézendő, hogy a Tanács minden erőfeszítést megtesz a minősített többséggel meghozott határozatok demokratikus legitimitációjának megerősítésére.
- (3) Helyénvaló e határozat fenntartása mindaddig, amíg az az Alkotmányban előírt új szavazási rendszerbe történő zavartalan átmenet biztosításához szükséges,

A KÖVETKEZŐKÉPPEN HATÁROZOTT:

1. CIKK

Ha a Tanácsnak az I-25. cikk (1) bekezdése első albekezdésének, illetve (2) bekezdésének alkalmazása szerinti blokkoló kisebbség létrejöttéhez szükséges

- a) népesség legalább háromnegyedét, vagy
- b) tagállamok számának legalább háromnegyedét

képviselő tagjai jelzik, hogy ellenezni kívánják valamely aktusnak a Tanács által minősített többséggel történő elfogadását, a Tanács megvitatja a kérdést.

2. CIKK

A Tanács e tárgyalások során minden tőle telhetőt megtesz annak érdekében, hogy ésszerű határidőn belül és az uniós jog által meghatározott kötelező határidők sérelme nélkül kielégítő megoldást találjon a Tanácsnak az 1. cikkben említett tagjai által felvetett aggodalmakat illetően.

3. CIKK

Ennek érdekében a Tanács elnöke a Bizottság segítségével és a Tanács eljárási szabályzatának tiszteletben tartásával minden olyan szükséges kezdeményezést megtesz, amely a Tanácson belüli megegyezés szélesebb alapokra helyezését segíti elő. A Tanács tagjai segítik a Tanács elnökét.

4. CIKK

Ez a határozat 2009. november 1-jén lép hatályba. A határozat legalább 2014-ig hatályban marad. Ezt követően a Tanács e határozatot európai határozattal hatályon kívül helyezheti.

6. Nyilatkozat az I-26. cikkről

A Konferencia úgy ítéli meg, hogy amikor a Bizottságban már nem mindegyik tagállam képviselteti magát állampolgárával, a Bizottságnak kiemelt figyelmet kell fordítania annak szükségességére, hogy a tagállamok összességével való kapcsolatában biztosítsa a teljes átláthatóságot. Ennek megfelelően a Bizottságnak valamennyi tagállammal szoros kapcsolatot kell tartania, függetlenül attól, hogy van-e olyan állampolgára, aki a bizottság tagja, és ezzel összefüggésben különös figyelmet kell fordítania annak szükségességére, hogy valamennyi tagállammal megossza az információkat, és azokkal konzultáljon.

A Konferencia továbbá úgy ítéli meg, hogy a Bizottságnak meg kell tennie minden szükséges intézkedést annak biztosítása érdekében, hogy valamennyi tagállam – ideértve azokat a tagállamokat is, amelyeknek nincs olyan állampolgára, aki a bizottság tagja – politikai, társadalmi és gazdasági realitásait teljes mértékben figyelembe vegye. Ezen intézkedések egyikeként megfelelő eljárási szabályok elfogadása révén biztosítania kell, hogy az ilyen tagállamok álláspontját figyelembe vegyék.

7. Nyilatkozat az I-27. cikkről

A Konferencia úgy ítéli meg, hogy az Alkotmány rendelkezéseinek megfelelően az Európai Parlament és az Európai Tanács közös felelősséggel tartozik az Európai Bizottság elnökének megválasztásához vezető folyamat zavartalan lebonyolításáért. Ezért az Európai Parlament és az Európai Tanács képviselői az Európai Tanács határozatát megelőzően – a legmegfelelőbbnek ítélt keretek között – lefolytatják a szükséges konzultációkat. Az I-27. cikk (1) bekezdésének megfelelően e konzultációk során a Bizottság elnöki posztjára jelöltek szakmai hátterére kell összpontosítani, figyelembe véve az európai parlamenti választásokat. E konzultációk részletes szabályai az Európai Parlament és az Európai Tanács által kellő időben elfogadott közös megegyezéssel határozhatók meg.

8. Nyilatkozat az I-36. cikkről

A Konferencia tudomásul veszi a Bizottság azon szándékát, hogy a kialakult gyakorlatnak megfelelően továbbra is konzultálni kíván a tagállamok által kinevezett szakértőkkel a pénzügyi szolgáltatások területére vonatkozó, átruházott hatáskörben alkotandó európai rendelettervezetekről.

9. Nyilatkozat az I-43. és a III-329. cikkről

Azon intézkedések sérelme nélkül, amelyeket az Unió abból a célból fogad el, hogy eleget tegyen a terrortámadás, illetve természeti vagy ember okozta katasztrófa áldozatává vált tagállammal szembeni szolidaritási kötelezettségének, az I-43. és a III-329. cikk egyetlen rendelkezése sem érintheti egy másik tagállam azon jogát, hogy a fenti tagállamra irányuló szolidaritási kötelezettségének eleget téve megválassza a kötelezettség teljesítésének leghatékonyabb módját.

10. Nyilatkozat az I-51. cikkről

A Konferencia kijelenti, hogy minden olyan esetben, amikor az I-51. cikk alapján elfogadandó, a személyes adatok védelmére vonatkozó rendelkezéseknek a nemzetbiztonságot közvetlenül érintő vonatkozásuk van, a kérdés sajátos jellegére kellő figyelmet kell fordítani. A Konferencia emlékeztet arra, hogy a jelenleg alkalmazandó jogi szabályozás (lásd különösen a 95/46/EK irányelvet) különleges eltérésekről rendelkezik e tekintetben.

11. Nyilatkozat az I-57. cikkről

Az Unió figyelemmel lesz azon kis területű országok sajátos helyzetére, amelyek közelségükből adódóan különleges kapcsolatot tartanak fenn vele.

12. Nyilatkozat az Alapjogi Chartához fűzött magyarázatokról

A Konferencia tudomásul veszi — az Alapjogi Chartát kidolgozó Konvent elnökségének irányításával megfogalmazott, és az Európai Konvent elnökségének felelőssége mellett naprakésszé tett, — az Alapjogi Chartához fűzött alábbi magyarázatokat.

MAGYARÁZATOK AZ ALAPJOGI CHARTÁHOZ

Az alábbi magyarázatok eredetileg az Európai Unió Alapjogi Chartáját kidolgozó Konvent elnökségének irányításával kerültek megfogalmazásra. A magyarázatok naprakésszé tétele az Európai Konvent elnökségének felelőssége mellett, az elnökségnek az Alkotmány szövegéhez (nevezetesen az 51. és 52. cikkéhez¹) tett kiigazításainak megfogalmazása, valamint az uniós jog további fejlődése fényében történt. Bár a magyarázatok nem bírnak jogi erővel, az értelmezés értékes eszközei, amelyek célja a Charta rendelkezéseinek megvilágítása.

PREAMBULUM

Európa népei, az egymás közötti egyre szorosabb egység létrehozása során úgy döntöttek, hogy osztoznak a közös értékeken alapuló békés jövőben.

Szellemi és erkölcsi öröksége tudatában az Unió az emberi méltóság, a szabadság, az egyenlőség és a szolidaritás oszthatatlan és egyetemes értékein alapul, a demokrácia és a jogállamiság elveire támaszkodik. Tevékenységei középpontjába az egyént állítja, létrehozva az uniós polgárság intézményét és megteremtve a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térségét.

---

¹ Az Alkotmány II-111. és II-112. cikke.

Az Unió hozzájárul e közös értékek megőrzéséhez és továbbfejlesztéséhez, miközben tiszteletben tartja az európai népek kultúrájának és hagyományainak sokféleségét, a tagállamok nemzeti identitását és központi, regionális és helyi közhatalmi szervezetét; a kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődés előmozdítására törekszik és biztosítja a személyek, a szolgáltatások, az áruk és a tőke szabad mozgását, valamint a letelepedés szabadságát.

Ennek érdekében a társadalmi változások, a társadalmi haladás, valamint a tudományos és technológiai fejlődés fényében szükséges az alapvető jogok megerősítése e jogoknak egy chartában való kinyilvánítása útján.

E Charta, tiszteletben tartva az Unió hatásköreit és feladatait, valamint a szubszidiaritás elvét, megerősíti azokat a jogokat, amelyek különösen a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból és nemzetközi kötelezettségeiből, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményből, az Unió és az Európa Tanács által elfogadott szociális chartákból, valamint az Európai Unió Bíróságának és az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogából következnek. Ebben az összefüggésben a Charta értelmezése során az Unió és a tagállamok bíróságai kellően figyelembe veszik a Chartát megszövegező Konvent elnökségének irányítása alatt készített és az Európai Konvent elnökségének felelőssége mellett naprakésszé tett magyarázatokat.

E jogok gyakorlása együtt jár a más személyek, az emberi közösség és a jövő nemzedékek iránt viselt felelősséggel és kötelezettségekkel.

Az Unió ezért elismeri az alábbiakban kinyilvánított jogokat, szabadságokat és elveket.

I. CÍM

MÉLTÓSÁG

1. CIKK¹

Az emberi méltóság

Az emberi méltóság sérthetetlen. Tiszteletben kell tartani, és védelmezni kell.

Magyarázat

Az emberi méltóság nem csupán egy az alapjogok közül, de a többi alapjog kiinduló pontjául is szolgál. Az 1948. évi Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata preambulumban rögzítette az emberi méltóságot. „Tekintettel arra, hogy az emberiség családja minden egyes tagja méltóságának, valamint egyenlő és elidegeníthetetlen jogainak elismerése alkotja a szabadság, az igazság és a béke alapját a világon.” A C-377/98. sz. Hollandia kontra Európai Parlament és Tanács ügyben 2001. október 9-én hozott ítéletében (EBHT 2001., 7079., indokolás: 70-77. pont) a Bíróság megerősítette, hogy az emberi méltóság alapjoga az uniós jog részét képezi.

Ebből következően egyetlen, a Chartában megállapított jog sem gyakorolható úgy, hogy az mások emberi méltóságát sértene, továbbá az emberi méltóság az e Chartában megállapított jogok lényegi tartalmának része. Ezért akkor is tiszteletben kell tartani, ha az adott jog maga korlátozott terjedelmű.

---

¹ Az Alkotmány II-61. cikke.

2. CIKK¹

Az élethez való jog

- (1) Minden embernek joga van az élethez.
- (2) Senkit sem lehet halálra ítélni vagy kivégezni.

Magyarázat

1. E cikk (1) bekezdése az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (Emberi Jogok Európai Egyezménye – EJEE) 2. cikke (1) bekezdésének első mondatán alapul, amelynek szövege a következő:

„1. Törvény védi mindenkinek az élethez való jogát. ...”

2. A rendelkezés halálbüntetésre vonatkozó második mondata hatályát veszítette az EJEE hatodik kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikke hatályba lépésével, amelynek szövege a következő:

„A halálbüntetést el kell törölni. Senkit sem lehet halálbüntetésre ítélni, sem kivégezni.”

A Charta 2. cikkének (2) bekezdése² ezen a rendelkezésen alapul.

3. A Charta 2. cikkének¹ rendelkezései megfelelnek az EJEE és kiegészítő jegyzőkönyvei fenti cikkeinek. Tartalmuk és terjedelmük — a Charta 52. cikk (3) bekezdése³ értelmében — megegyezik. Erre figyelemmel az EJEE-ben megjelenő „negatív” meghatározást úgyszintén a Charta alkotórészének kell tekinteni:

---

¹ Az Alkotmány II-62. cikke.

² Az Alkotmány II-62. cikkének (2) bekezdése.

³ Az Alkotmány II-112. cikkének (3) bekezdése.

- a) Az EJEE 2. cikke (2) bekezdésének szövege a következő:

„Az élettől való megfosztást nem lehet e cikk megsértéseként elkövetettnek tekinteni akkor, ha az a feltétlenül szükségesnél nem nagyobb erőszak alkalmazásából ered:

- a) személyek jogtalan erőszakkal szembeni védelme érdekében;
- b) törvényes letartóztatás foganatosítása vagy a törvényesen fogva tartott személy szökésének megakadályozása érdekében;
- c) zavargás vagy felkelés elfojtása céljából törvényesen tett intézkedés esetén.”

- b) Az EJEE hatodik kiegészítő jegyzőkönyvének 2. cikke a következő:

„Egy állam törvényhozása rendelkezhet halálbüntetésről háború idején vagy háború közvetlen veszélye idején; a halálbüntetést ez esetben is csak e törvényhozás által megszabott esetekben és előírt rendelkezéseknek megfelelően lehet alkalmazni. ...”

3. CIKK¹

A személyi sérthetlenséghez való jog

- (1) Mindenkinek joga van a testi és szellemi sérthetlenséghez.

---

¹ Az Alkotmány II-63. cikke.

- (2) Az orvostudomány és a biológia területén különösen a következőket kell tiszteletben tartani:
- a) az érintett személy szabad és tájékoztatáson alapuló beleegyezése a törvényben megállapított eljárásoknak megfelelően,
  - b) az eugenikai, különösen az egyedkiválasztást célzó gyakorlat tilalma,
  - c) az emberi test és részei ekként történő, haszonszerzési célú felhasználásának tilalma,
  - d) az emberi lények szaporítási célú klónozásának tilalma.

Magyarázat

1. A C-377/98. sz. Hollandia kontra Európai Parlament és Tanács ügyben 2001. október 9-én hozott ítéletében (EBHT 2001., 7079., indokolás: 70., 78-80. pont) a Bíróság megerősítette, hogy a személyi sérthetlenséghez való alapvető jog az uniós jog részét képezi és — az orvostudomány és biológia területén — magában foglalja a donor és a recipiens szabad és tájékoztatáson alapuló beleegyezését.

2. A Charta 3. cikkének¹ elveit az Európa Tanácsnak az emberi jogokról és a biomedicináról szóló egyezménye (ETS 164 és kiegészítő jegyzőkönyve ETS 168) is tartalmazza. A Chartának nem célja az ezen elvektől való eltérés, így kizárólag a szaporítási célú klónozást tiltja. A klónozás egyéb formáit nem engedélyezi és nem is tiltja. Következésképpen a törvényhozót nem akadályozza meg a klónozás egyéb formáinak tilalmazásában.

---

¹ Az Alkotmány II-63. cikke.

3. Az eugenikai, különösen az egyedkiválasztást célzó gyakorlatra történő hivatkozás azokra a lehetséges helyzetekre utal, amelyekben kiválasztási programokat szerveznek és hajtanak végre, beleértve többek között a sterilizálási mozgalmakat, a kényszerített terhességet, a kötelező etnikai házasságot ..., valamennyi, a Nemzetközi Büntetőbíróság 1998. július 17-én, Rómában elfogadott statútuma által (lásd 7. cikk (1) bekezdés g) pont.) nemzetközi bűncselekménynek tekintett aktust.

4. CIKK¹

A kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód és büntetés tilalma

Senkit sem lehet kínzásnak, embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.

Magyarázat

A 4. cikkben¹ megállapított jog és annak szövegezése az EJEE 3. cikkében biztosított joggal megegyező: „Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.” A Charta 52. cikkének (3) bekezdése² értelmében e jog tartalma és terjedelme azonos az EJEE cikkével.

5. CIKK³

A rabszolgaság és a kényszermunka tilalma

(1) Senkit sem lehet rabszolgaságban vagy szolgaságban tartani.

---

¹ Az Alkotmány II-64. cikke.

² Az Alkotmány II-112. cikkének (3) bekezdése.

³ Az Alkotmány II-65. cikke.

- (2) Senkit sem lehet kényszermunkára vagy kötelező munkára igénybe venni.
- (3) Tilos emberi lényekkel kereskedni.

Magyarázat

1. A 5. cikk¹ (1) és (2) bekezdésében lefektetett jog megfelel az EJEE azonos szövegezésű 4. cikke (1) és (2) bekezdésének. Tartalma és terjedelme — a Charta 52. cikkének (3) bekezdése² értelmében — azonos az EJEE hivatkozott cikkével. Következésképpen:
  - az (1) bekezdésben biztosított jog bármely korlátozása jogellenes;
  - a (2) bekezdésben említett „kényszermunka vagy kötelező munka” fogalmát az EJEE 4. cikkének (3) bekezdésében található fogalom meghatározásra figyelemmel kell értelmezni:

„3. E cikk szempontjából a „kényszer- vagy kötelező munka” kifejezés nem foglalja magában:

    - a) azt a munkát, amelyet az Egyezmény 5. cikke rendelkezéseinek megfelelően eszközölt letartóztatás folyamán, vagy az ilyen letartóztatás történt feltételes szabadlábra helyezés idején általában megkövetelnek;
    - b) a katonai jellegű szolgálatot, illetőleg a katonai szolgálatot lelkiismereti okokból megtagadó személyek esetében olyan országokban, amelyekben ezt elismerik, a kötelező katonai szolgálat helyett megkívánt szolgálatot;

---

¹ Az Alkotmány II-65. cikke.

² Az Alkotmány II-112. cikkének (3) bekezdése.

- c) a közösség létét vagy jólétét fenyegető szükségállapot vagy természeti csapás esetén előírt szolgálatot;
- d) a rendes állampolgári kötelezettségek körébe tartozó munkát vagy szolgálatot.”

2. A (3) bekezdés közvetlenül az emberi méltóságból ered, és figyelemmel van a szervezett bűnözés közelmúltbeli fejlődésére, így az illegális bevándorlásra, vagy a szexuális kizsákmányolásra épülő, haszonszerzési célú hálózatokra. Az Europol-egyezmény melléklete — a szexuális kizsákmányolási célú emberkereskedelemre utaló — következő fogalom meghatározást tartalmazza: „emberkereskedelem: valamely személy tényleges és jogellenes alávetése más személyek akaratának erőszak, fenyegetés vagy megtévesztés alkalmazásával, vagy függőségi viszony kihasználásával, az alábbi céllal: prostituáltak kizsákmányolása, kiskorúak szexuális kizsákmányolásának formái, kiskorúakkal szembeni erőszak vagy elhagyott gyermekekkel folytatott kereskedelem”. Az uniós vívmányok közé illesztett Schengeni Végrehajtási Egyezmény VI. fejezete, amelynek az Egyesült Királyság és Írország is részese, a 27. cikkének (1) bekezdésében az illegális bevándorlásra épülő hálózatokra utaló következő meghatározást tartalmazza: „A Szerződő Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megfelelő szankciókat vezetnek be azok ellen a személyek ellen, akik anyagi haszonszerzés céljából segítik vagy megkísérlik elősegíteni egy külföldi beutazását a Szerződő Felek egyikének területére, illetve tartózkodását annak területén, megsértve ezzel az illető Szerződő Félnek a külföldiek beutazására és tartózkodására vonatkozó jogszabályait”. 2002. július 19-én a Tanács az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló kerethatározatot fogadott el (HL L 203., 1.o.), amelynek 1. cikke részletesen meghatározza azokat a munkára kényszerítéssel vagy szexuális kizsákmányolással összefüggő emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekményeket, amelyeket a tagállamoknak e kerethatározat alapján büntetendővé kell tenniük.

II. CÍM

SZABADSÁGOK

6. CIKK¹

A szabadsághoz és biztonsághoz való jog

Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.

Magyarázat

A 6. cikkben¹ megállapított jogok megegyeznek az EJEE 5. cikkében megállapított jogokkal, és a Charta 52. cikk (3) bekezdése² értelmében tartalmuk és terjedelmük azonos. Ebből következően az e jogokra jogszerűen alkalmazható korlátozás mértéke nem haladhatja meg az EJEE 5. cikke által megengedettet:

- „1. Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Szabadságától senkit sem lehet megfosztani, kivéve az alábbi esetekben és a törvényben meghatározott eljárás útján:
- a) törvényes őrizetben tartás az illetékes bíróság által történt elítélést követően;
  - b) olyan személy törvényes letartóztatása vagy őrizetbe vétele, aki nem tesz eleget a bíróság törvényes rendelkezésének, illetőleg a törvény által megállapított kötelezettség teljesítésének biztosítása céljából történő letartóztatás vagy őrizetbe vétel;

---

¹ Az Alkotmány II-66. cikke.

² Az Alkotmány II-112. cikkének (3) bekezdése.

- c) törvényes letartóztatás vagy őrizetbe vétel abból a célból, hogy e bűncselekmény elkövetése alapos gyanúja miatt az illetékes hatóság elé állítsák, vagy amikor ésszerű oknál fogva szükséges, hogy megakadályozzák bűncselekmény elkövetésében vagy annak elkövetése után a szökésben;
  - d) a kiskorú őrizetbe vétele törvényes rendelkezés alapján nevelési felügyelet céljából vagy törvényes őrizetben tartása az illetékes hatóság elé állítás céljából;
  - e) törvényes őrizetbe vétel fertőző betegségek terjedésének megakadályozása céljából, valamint elmebetegek, alkoholisták, kábítószer-élvezők vagy csavargók őrizetbe vétele;
  - f) törvényes letartóztatás vagy őrizetbe vétel az országba való jogtalan belépés megakadályozása céljából vagy olyan személy törvényes letartóztatása vagy őrizetbe vétele, aki ellen intézkedés van folyamatban kiutasítása vagy kiadatása céljából.
2. Minden letartóztatott személyt haladéktalanul az általa értett nyelven tájékoztatni kell letartóztatása okairól és az ellene felhozott vádról.
  3. E cikk 1. c) bekezdésének rendelkezésével összhangban letartóztatott vagy őrizetbe vett minden személyt haladéktalanul bíró vagy a törvény által bírói hatáskörrel felruházott más tisztségviselő elé kell állítani, és a letartóztatott vagy őrizetbe vett személynek joga van arra, hogy ésszerű időhatáron belül tárgyalást tartsanak ügyében vagy a tárgyalásig szabadlábra helyezték. A szabadlábra helyezés olyan feltételekhez köthető, melyek biztosítják a tárgyaláson való megjelenést.
  4. Szabadságától letartóztatás vagy őrizetbe vétel folytán megfosztott minden személynek joga van olyan eljáráshoz, melynek során őrizetbe vételének törvényességéről a bíróság rövid határidőn belül dönt, és törvényellenes őrizetbe vétele esetén szabadlábra helyezését rendeli el.

5. Mindenkinnek, aki e cikk rendelkezéseinek megsértésével végrehajtott letartóztatás vagy őrizetbe vétel áldozata, joga van kártalanításra.”

A 6. cikkben¹ szereplő jogokat tiszteletben kell tartani, kiváltképpen, amikor az Európai Parlament és a Tanács — az Alkotmány III-270., III-271. és III-273. cikke alapján — a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén európai törvényeket és kerettörvényeket fogad el, különös tekintettel a bűncselekmények és büntetési tételek osztályozásával, valamint bizonyos eljárásjogi vonatkozásokkal kapcsolatos közös minimumszabályok meghatározására.

7. CIKK²

A magán- és a családi élet tiszteletben tartása

Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát és kapcsolattartását tiszteletben tartsák.

Magyarázat

A 7. cikkben² biztosított jog megfelel az EJEE 8. cikke által biztosított jognak. A technikai fejlődésre figyelemmel a „levelezés” szót a „kapcsolattartás” szó váltotta fel.

---

¹ Az Alkotmány II-66. cikke.

² Az Alkotmány II-67. cikke.

Az 52. cikk (3) bekezdésével¹ összhangban e jog tartalma és terjedelme azonos az EJEE megfelelő cikkével. Ebből következőleg az e jogra jogszerűen alkalmazható korlátozás mértéke azonos az EJEE 8. cikkében megengedettel:

„1. Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.

2. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.”

8. CIKK²

A személyes adatok védelme

- (1) Mindenkinek joga van a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez.
- (2) Az ilyen adatokat csak tisztességesen és jóhiszeműen, meghatározott célokra, az érintett személy hozzájárulása alapján vagy valamilyen más, a törvényben rögzített jogos okból lehet kezelni. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy a róla gyűjtött adatokat megismerje, és joga van azokat kijavíttatni.
- (3) E szabályok tiszteletben tartását független hatóságnak kell ellenőriznie.

---

¹ Az Alkotmány II-112. cikkének (3) bekezdése.

² Az Alkotmány II-68. cikke.

Magyarázat

E cikk az Európai Közösséget létrehozó szerződés 286. cikkén, a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelven (HL L 281., 1995.11.23.), és az EJEE 8. cikkén, valamint az Európa Tanácsnak az egyéneknek a személyes adatok gépi feldolgozása során való védelméről szóló, 1981. január 28-i egyezményén alapult, amelyet valamennyi tagállam megerősített. A EK-Szerződés 286. cikke helyébe az Alkotmány I-51. cikke lép. Ugyancsak meg kell említeni a személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 45/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletet (HL L 8., 2001.1.12.). A fent említett irányelv és rendelet rendelkezéseket tartalmaz a személyes adatok védelméhez való jog gyakorlásának feltételeiről és korlátairól.

9. CIKK¹

A házasságkötéshez és a családalapításhoz való jog

A házasságkötéshez és a családalapításhoz való jogot, az e jogok gyakorlását szabályozó nemzeti törvények szerint, biztosítani kell.

---

¹ Az Alkotmány II-69. cikke.

Magyarázat

E cikk az EJEE 12. cikkén alapul, amely a következőképpen szól: „A házasságkötési korhatárt elért férfiaknak és nőknek joguk van a házasságkötésre és a családalapításra, az e jog gyakorlását szabályozó hazai törvények szerint.” E cikk szövegezése korszerűsítésre került annak érdekében, hogy azon esetek is a hatálya alá tartozzanak, amikor a nemzeti jogszabályok a házasságon kívül más útját is elfogadják a családalapításnak. E cikk nem tiltja és nem is biztosítja a házassági státus megadását két azonos nemű személy egyesülésének. E jog tehát hasonló az EJEE által biztosított joghoz, ugyanakkor alkalmazási köre tágabb lehet, amennyiben a nemzeti jogszabályok így rendelkeznek.

10. CIKK¹

A gondolat-, a lelkiismeret- és a vallásszabadság

- (1) Mindenkinek joga van a gondolat-, a lelkiismeret- és a vallásszabadsághoz. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy a meggyőződés megváltoztatásának szabadságát, valamint a vallásnak vagy meggyőződésnek mind egyénileg, mind együttesen, mind a nyilvánosság előtt, mind a magánéletben, istentisztelet, oktatás és szertartások végzése útján való kifejezésre juttatását.
- (2) A katonai szolgálat lelkiismereti okból történő megtagadásához való jogot, az e jog gyakorlását szabályozó nemzeti törvények szerint, el kell ismerni.

---

¹ Az Alkotmány II-70. cikke.

Magyarázat

A (1) bekezdésben biztosított jog megfelel az EJEE 9. cikkében biztosított jognak, és a Charta 52. cikke (3) bekezdésével¹ összhangban azzal tartalma és terjedelme is megegyező. A korlátozásoknak ezért figyelemmel kell lenniük az EJEE 9. cikkének (2) bekezdésére, amelynek szövege a következő: „A vallás vagy meggyőződés kifejezésre juttatásának szabadságát csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság, a közrend, közegészség vagy az erkölcsök, illetőleg mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükségesek.”

A (2) bekezdésben biztosított jog megfelel a nemzeti alkotmányos hagyományoknak és a nemzeti jogszabályok e területen végbement fejlődésének.

11. CIKK²

A véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadsága

(1) Mindenkinnek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát, valamint az információk és eszmék megismerésének és közlésének szabadságát anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhatna, továbbá országhatárokra való tekintet nélkül.

(2) A tömegtájékoztatás szabadságát és sokszínűségét tiszteletben kell tartani.

---

¹ Az Alkotmány II-112. cikkének (3) bekezdése.

² Az Alkotmány II-71. cikke.

Magyarázat

1. A 11. cikk¹ megfelel az EJEE 10. cikkének, amelynek szövege a következő:

„1. Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokra tekintet nélkül és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhasson. Ez a cikk nem akadályozza, hogy az államok a rádió, televízió vagy mozgókép vállalatok működését engedélyezéshez kössék.

2. E kötelezettségekkel és felelősséggel együtt járó szabadságok gyakorlása a törvényben meghatározott, olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a területi sértetlenség, a közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírneve vagy jogai védelme, a bizalmas értesülés közlésének megakadályozása vagy a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása céljából”.

Az 52. cikk (3) bekezdése² értelmében e jog tartalma és alkalmazási köre azonos az EJEE-ben biztosítottakkal. A korlátozások, amelyeknek e jog alávethető, ezért nem haladhatják meg az EJEE 10. cikkének (2) bekezdésében meghatározott korlátozásokat, nem érintve azokat a korlátozásokat, amelyek az uniós versenyjog vetheti alá a tagállamoknak az engedélyezési szabályok bevezetésére vonatkozó, az EJEE 10. cikke (1) bekezdésének harmadik mondatában említett jogát.

---

¹ Az Alkotmány II-71. cikke.

² Az Alkotmány II-112. cikkének (3) bekezdése.

2. E cikk (2) bekezdése a tömegtájékoztatás szabadságára vonatkozóan mondja ki az (1) bekezdésből következő jogokat. E bekezdés a Bíróság televízióra vonatkozó ítélkezési gyakorlatán alapul, különösen a Stichting Collectieve Antennevoorziening Gouda és társai C-288/89. sz. ügyben 1991. július 25-én hozott ítéleten (EBHT 1991, I-4007. o.), valamint az EK-Szerződéshez és mostantól az Alkotmányhoz csatolt, a tagállamokban történő közcélú műsorszolgáltatás rendszeréről szóló jegyzőkönyvön, továbbá a 89/552/EK tanácsi irányelven (különösen 17. preambulumbekkezdésén) alapul.

12. CIKK¹

A gyülekezés és az egyesülés szabadsága

- (1) Mindenkinek joga van a békés célú gyülekezés szabadságához és a másokkal való bármilyen szintű, különösen politikai, szakszervezeti és polgári célú egyesüléshez, ami magában foglalja mindenkinek a jogát ahhoz, hogy érdekei védelmére szakszervezetet alapítson, vagy azokhoz csatlakozzon.
- (2) Az uniós szintű politikai pártok hozzájárulnak az uniós polgárok politikai akaratának kinyilvánításához.

---

¹ Az Alkotmány II-72. cikke.

Magyarázat

1. A (1) bekezdés az EJEE 11. cikkének felel meg, amelynek a szövege a következő:

„1. Mindenkinek joga van a békés célú gyülekezés szabadságához és a másokkal való egyesülés szabadságához, beleértve érdekei védelmében a szakszervezetek alapítását és az azokhoz való csatlakozásnak a jogát.

2. E jogok gyakorlását csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság vagy közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megakadályozása, a közegészség, az erkölcsök, illetőleg mások jogai és szabadságai védelme érdekében szükségesek. Ez a cikk nem tiltja, hogy e jogoknak a fegyveres erők, a rendőrség vagy az államigazgatás tagjai által történő gyakorlását a törvény korlátozza.”

E 12. cikk¹ (1) bekezdése rendelkezéseinek tartalma megegyezik az EJEE rendelkezéseinek tartalmával, alkalmazási körük azonban tágabb, mivel valamennyi szinten alkalmazhatók, az európai szintet is beleértve. A Charta 52. cikke (3) bekezdésének² értelmében a korlátozások, amelyeknek e jog alávethető, nem haladhatják meg azt a mértéket, amely az EJEE 11. cikkének (2) bekezdése alapján jogszerűnek tekinthető.

2. E jog a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló közösségi charta 11. cikkén is alapul.

---

¹ Az Alkotmány II-72. cikke.

² Az Alkotmány II-112. cikkének (3) bekezdése.

3. E cikk (2) bekezdése az Alkotmány I-46. cikke (4) bekezdésének felel meg.

13. CIKK¹

A művészet és a tudomány szabadsága

A művészet és a tudományos kutatás szabad. A tudományos élet szabadságát tiszteletben kell tartani.

Magyarázat

E jog elsősorban a gondolatszabadságból, valamint a véleménynyilvánítás szabadságából származik. Az 1. cikk² tiszteletben tartásával gyakorolható, és az EJEE 10. cikke által megengedett korlátozásoknak vethető alá.

14. CIKK³

Az oktatáshoz való jog

- (1) Mindenkinek joga van az oktatáshoz, valamint a szakképzésben és a továbbképzésben való részvételhez.
- (2) Ez a jog magában foglalja a kötelező oktatásban való ingyenes részvétel lehetőségét.

---

¹ Az Alkotmány II-73. cikke.

² Az Alkotmány II-61. cikke.

³ Az Alkotmány II-74. cikke.

(3) Az oktatási intézmények demokratikus elvek figyelembevételével történő alapításának szabadságát, valamint a szülők azon jogát, hogy gyermekeik számára vallási, világnézeti vagy pedagógiai meggyőződésüknek megfelelő nevelést biztosítsanak, tiszteletben kell tartani az e jogok és szabadságok gyakorlását szabályozó nemzeti jogszabályokkal összhangban.

Magyarázat

1. E cikk a tagállamok közös alkotmányos hagyományain, valamint az EJEE kiegészítő jegyzőkönyvének 2. cikkén alapul, amelynek szövege a következő:

„Senkitől sem szabad megtagadni az oktatáshoz való jogot. Az állam az oktatás és tanítás terén vállalt feladatkörök gyakorlása során köteles tiszteletben tartani a szülők vallási és világnézeti meggyőződésével összhangban lévő oktatáshoz és tanításhoz való jogot.”

Célszerűnek tűnt e cikk hatályát a szakképzésben és a továbbképzésben való részvételre is kiterjeszteni (lásd a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló közösségi charta 15. pontját, és a Szociális Charta 10. cikkét), valamint az ingyenes kötelező oktatás elvét is belefoglalni. A megfogalmazás szerint ez utóbbi elv csupán azt foglalja magában, hogy a kötelező oktatás tekintetében minden gyermeknek joga van olyan intézménybe járni, amely ingyenes oktatást biztosít. Nem írja elő azonban, hogy valamennyi oktatást, szakképzést és továbbképzést biztosító intézmény, különösen egy magánintézmény, ingyenes legyen. Nem tiltja azt sem, hogy egyes sajátos oktatási formákért fizetni kelljen, amennyiben az állam megteszi a szükséges intézkedéseket a pénzügyi kompenzáció biztosítása érdekében. Annyiban, amennyiben a Charta alkalmazandó az Unióra, ez azt jelenti, hogy az Uniónak a képzési politikájában tiszteletben kell tartania a kötelező oktatást ingyenességét, ugyanakkor új hatásköröket természetesen nem teremt. Ami a szülők jogát illeti, azt a 24. cikk¹ rendelkezéseivel összefüggésben kell értelmezni.

---

¹ Az Alkotmány II-84. cikke.

2. A magán- vagy közoktatási intézmény alapításának joga a vállalkozás szabadságának egyik formájaként biztosított, azonban kizárólag a demokratikus elvek tiszteletben tartásának korlátai és a nemzeti jogszabályok által meghatározott rendelkezések keretei között gyakorolható.

15. CIKK¹

A foglalkozás megválasztásának szabadsága és a munkavállaláshoz való jog

- (1) Mindenkinek joga van a munkavállaláshoz és szabadon választott vagy elfogadott foglalkozás gyakorlásához.
- (2) Az uniós polgárokat az Unió bármely tagállamában megilleti a szabad álláskeresés, munkavállalás, letelepedés és szolgáltatásnyújtás joga.
- (3) Harmadik országok azon állampolgárait, akik a tagállamok területén való munkavállalásra engedéllyel rendelkeznek, az uniós polgárokkal azonos munkafeltételek illetik meg.

Magyarázat

A Bíróság ítélkezési gyakorlatában elismeri a 15. cikk¹ (1) bekezdésében foglalt szabadságot: a foglalkozás megválasztásának szabadságát (lásd, többek között, a 4/73. sz. Nold-ügyben 1974. május 14-én hozott ítéletet [EBHT 1974, 491. o., indokolás: 12-14. pont], a 44/79. sz. Hauer-ügyben 1979. december 13-án hozott ítéletet [EBHT 1979., 3727. o.] és a 234/85. sz. Keller-ügyben 1986. október 8-án hozott ítéletet [EBHT 1986., 2897. o., indokolás: 8. pont]);

---

¹ Az Alkotmány II-75. cikke.

E bekezdés ugyancsak merít az 1961. október 18-án aláírt és valamennyi tagállam által megerősített Európai Szociális Charta 1. cikkének (2) bekezdéséből, valamint az 1989. december 9-i, a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló charta 4. pontjából. A „munkafeltételek” kifejezést az Alkotmány III-213. cikke alapján kell értelmezni.

A (2) bekezdés rendelkezik az Alkotmány I-4. cikkében, valamint III-133., III-137. és III-144. cikkében biztosított jogokról, nevezetesen a munkavállalók mozgásának szabadságáról, a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadságáról.

A (3) bekezdés az EK Sz. 137. cikke (3) bekezdésének negyedik francia bekezdésén alapult, amelynek helyébe az Alkotmány III-210. cikke (1) bekezdésének g) pontja lép, továbbá az 1961. október 18-án aláírt és valamennyi tagállam által megerősített Európai Szociális Charta 19. cikkének (4) bekezdésén. Tehát a Charta 52. cikkének (2) bekezdése¹ alkalmazandó. Az Unió valamely tagállamának lobogója alatt hajózó hajó legénységébe való harmadik államokbeli állampolgárságú hajósok felvételének kérdését az uniós jog, valamint a nemzeti jogszabályok és gyakorlat rendezi.

16. CIKK²

A vállalkozás szabadsága

A vállalkozás szabadságát, az uniós joggal és a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban, el kell ismerni.

---

¹ Az Alkotmány II-112. cikkének (2) bekezdése.

² Az Alkotmány II-76. cikke.

Magyarázat

E cikk a Bíróság ítélkezési gyakorlatán alapul, amely elismerte a kereskedelmi és gazdasági tevékenység gyakorlásának szabadságát (lásd a 4/73. sz. Nold-ügyben 1974. május 14-én hozott ítéletet [EBHT 1974, 491. o., indokolás: 14. pont] és a 230/78. sz. SPA Eridania és társai ügyben 1979. szeptember 27-én hozott ítéletet [EBHT 1979, 2749. o., indokolás: 20. és 31. pont]), valamint a szerződési szabadságot (lásd, többek között, az 151/78. sz. Sukkerfabriken Nykøbing-ügyben hozott ítéletet (EBHT 1979, 1. o., indokolás: 19. pont] és a C-240/97. sz. Spanyolország kontra Bizottság ügyben 1999. október 5-én hozott ítéletet [EBHT 1999, I-6571. o., indokolás: 99. pont]), továbbá az Alkotmány I-3. cikkének (2) bekezdésén, amely elismeri a szabad versenyt. Természetesen e jogot az uniós jog és a nemzeti jogszabályok tiszteletben tartásával kell gyakorolni. E jog a Charta 52. cikkének (1) bekezdésében¹ meghatározott korlátozásoknak vethető alá.

17. CIKK²

A tulajdonhoz való jog

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogszerűen szerzett tulajdonát birtokolja, használja, azzal rendelkezzen, és azt örökül hagyja. Tulajdonától senkit sem lehet megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből, a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel, valamint az ezáltal elszenvedett veszteségekért kellő időben fizetett méltányos összegű kártalanítás mellett történik. A tulajdon használatát, az általános érdek által szükségessé tett mértékben, törvénnyel lehet szabályozni.

(2) A szellemi tulajdon védelmet élvez.

---

¹ Az Alkotmány II-112. cikkének (2) bekezdése.

² Az Alkotmány II-77. cikke.

Magyarázat

E cikk az EJEE kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikkén alapul:

„Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik.

Az előző bekezdésben foglaltak nem korlátozzák az államok jogát olyan törvények alkalmazásában, melyeket szükségesnek ítélnék ahhoz, hogy a javaknak a köz érdekében történő használatát szabályozhassák, illetőleg az adók, más közterhek vagy bírságok megfizetését biztosítsák.”

E jog valamennyi nemzeti alkotmány közös alapjoga. Azt a Bíróság ítélkezési gyakorlatában számos esetben elismerte, elsőként a Hauer-ügyben 1979. december 13-án hozott ítéletében (EBHT 1979., 3727. o.). A szövegezés korszerűsödött, ugyanakkor az 52. cikk (3) bekezdésének¹ értelmében e jog tartalma és terjedelme azonos az EJEE által biztosított joggal, és kizárólag az abban meghatározott korlátozásoknak vethető alá.

A szellemi tulajdon védelme a tulajdonhoz való jog egyik formája, amelyet a (2) bekezdés külön említ, tekintettel annak növekvő jelentőségére és a másodlagos közösségi jogra. A szellemi tulajdon körébe nem csupán az irodalmi és művészeti tulajdon, hanem többek között a szabadalmi és védjegyjogok, valamint a szomszédos jogok is beletartoznak. Az (1) bekezdésben meghatározott biztosítékokat a szellemi tulajdonra is megfelelően alkalmazni kell.

---

¹ Az Alkotmány II-112. cikkének (3) bekezdése.

18. CIKK¹

A menedékjog

A menekültek jogállásáról szóló 1951. július 28-i genfi egyezmény és az 1967. január 31-i jegyzőkönyv rendelkezéseivel, valamint az Alkotmánnyal összhangban a menedékjogot biztosítani kell.

Magyarázat

E cikk szövege az EK-Szerződés 63. cikkén alapult, melynek helyébe az Alkotmány III-266. cikke lép, és amely kimondja, hogy az Uniónak tiszteletben kell tartania a menekültekről szóló genfi egyezményt. Meg kell említeni továbbá [az Amszterdami Szerződéshez] az Alkotmányhoz csatolt, az Egyesült Királyságról és Írországról szóló jegyzőkönyvet, valamint a Dániáról szóló jegyzőkönyvet annak meghatározásához, hogy e tagállamok ezen a területen milyen mértékben alkalmazzák az uniós jogot, valamint hogy e cikk mennyiben alkalmazandó e tagállamokra. E cikk összhangban van az Alkotmányhoz csatolt, a menedékjogról szóló jegyzőkönyvvel.

19. CIKK²

Védelem a kitoloncolással, a kiutasítással és a kiadatással szemben

(1) Tilos a kollektív kiutasítás.

---

¹ Az Alkotmány II-78. cikke.

² Az Alkotmány II-79. cikke.

(2) Senki sem toloncolható ki vagy utasítható ki olyan államba, vagy adható ki olyan államnak, ahol komolyan fenyegeti az a veszély, hogy halálra ítélik, kínozzák, vagy más embertelen bánásmódnak vagy büntetésnek vetik alá.

Magyarázat

E cikk (1) bekezdésének tartalma és alkalmazási köre azonos az EJEE negyedik kiegészítő jegyzőkönyvének kollektív kiutasításról szóló 4. cikkével. Célja annak biztosítása, hogy valamennyi döntés külön vizsgálat alapján szülessen, és ne lehessen egy adott ország valamennyi állampolgárát egyetlen intézkedéssel kiutasítani (lásd továbbá a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 13. cikkét).

A (2) bekezdés magában foglalja az Emberi Jogok Európai Bíróságának az EJEE 3. cikkére vonatkozó ítélkezési gyakorlatát (lásd az Ahmed kontra Ausztria ügyben 1996. december 17-én hozott ítéletet [EBHT 1996., VI-2206. o.] és a Soering-ügyben 1989. július 7-én hozott ítéletet).

III. CÍM

EGYENLŐSÉG

20. CIKK¹

A törvény előtti egyenlőség

A törvény előtt mindenki egyenlő.

Magyarázat

E cikk megegyezik azzal az általános jogi alapelvvel, amely valamennyi európai alkotmány részét képezi, és amelyet a Bíróság is az uniós jog alapelveként ismert el (a 283/83. sz. Racke-ügyben 1984. november 13-án hozott ítélet [EBHT 1984., 3791. o.], a 15/95. sz. EARL-ügyben 1997. április 17-én hozott ítélet [EBHT 1997., I-1961. o.], valamint a 292/97. sz. Karlsson-ügyben 2000. április 13-án hozott ítélet [EBHT 2000., 2737. o.]).

21. CIKK²

A megkülönböztetés tilalma

(1) Tilos minden megkülönböztetés, így különösen a nem, faj, szín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés.

---

¹ Az Alkotmány II-80. cikke.

² Az Alkotmány II-81. cikke.

(2) Az Alkotmány alkalmazási körében és az abban foglalt különös rendelkezések sérelme nélkül, tilos az állampolgárság alapján történő minden megkülönböztetés.

Magyarázat

Az (1) bekezdés az EK-Szerződés 13. cikkéből – amelynek helyébe mostantól az Alkotmány III-124. cikke lép –, valamint az EJEE 14. cikkéből, és a genetikai örökség tekintetében az emberi jogokról és a biomedicináról szóló egyezmény 11. cikkéből merít. Annyiban, amennyiben egyezik az EJEE 14. cikkével, azzal összhangban alkalmazandó.

Nincs ellentmondás vagy összeférhetlenség az (1) bekezdés és az Alkotmány III-124. cikke között, mivel alkalmazási körük és céljuk különböző: a III-124. cikk hatáskört ruház át az Unióra a megkülönböztetés egyes — e cikkben kimerítően felsorolt — formái elleni küzdelem céljából történő jogalkotási aktusok elfogadása érdekében, beleértve a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek harmonizációját. Az ilyen jogalkotás kiterjedhet a tagállamok hatóságainak tevékenységére (valamint a magánszemélyek közötti kapcsolatokra) az Unió hatáskörébe tartozó valamennyi területen. Ezzel szemben a fenti 21. cikk¹ (1) bekezdése nem ruház át jogalkotási hatáskört diszkriminációellenes jogszabályok elfogadására a tagállamok vagy a magánszemélyek ezen működési területein, és a megkülönböztetés tilalmának kimondása sem olyan széleskörű az említett területeken. E cikk valójában csupán az Unió intézményei és szervei által – az Alkotmány I. és III. részének egyéb cikkei alapján átruházott hatáskörök gyakorlása során – megvalósított, valamint a tagállamok által az uniós jog végrehajtása során megvalósított megkülönböztetés eseteire vonatkozik. Az (1) bekezdés nem változtat sem a III-124. cikkben biztosított hatáskörök terjedelmén, sem e cikk értelmezésén.

A (2) bekezdés megfelel az Alkotmány I-4. cikk(2) bekezdésének, és e cikkel összhangban alkalmazandó.

---

¹ Az Alkotmány II-81. cikke.

22. CIKK¹

A kulturális, vallási és nyelvi sokféleség

Az Unió tiszteletben tartja a kulturális, vallási és nyelvi sokféleséget.

Magyarázat

E cikk az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkén, és az EK-Szerződés 151. cikke (1) és (4) bekezdésén alapul, amelynek helyébe az Alkotmány kultúráról szóló III-280. cikkének (1) és (4) bekezdése lép. A kulturális és nyelvi sokféleség tiszteletben tartását az Alkotmány I-3. cikkének (3) bekezdése is előírja. E cikk az Amszterdami Szerződés záróokmányához csatolt, az egyházak és a világnézeti szervezetek jogállásáról szóló 11. nyilatkozatból is merít, amelyet az Alkotmány I-52. cikke vált fel.

23. CIKK²

A nők és férfiak közötti egyenlőség

A nők és férfiak közötti egyenlőséget minden területen, így a foglalkoztatás, a munkavégzés és a díjazás területén is biztosítani kell.

Az egyenlőség elve nem akadályozza, hogy az alulreprezentált nem számára különleges előnyöket biztosító rendelkezéseket tartsanak fenn vagy hozzanak meg.

---

¹ Az Alkotmány II-82. cikke.

² Az Alkotmány II-83. cikke.

Magyarázat

E cikk első bekezdése az EK-Szerződés 2. cikkén és 3. cikkének (2) bekezdésén alapul, amelynek helyébe az Alkotmány I-3. és III-116. cikke lép, mely utóbbi az Unió céljai között nevesíti a nők és férfiak közötti egyenlőség elősegítését, valamint az EK-Szerződés 141. cikk (1) bekezdésén, amelynek helyébe az Alkotmány III-214. cikk (1) bekezdése lép. Merít továbbá a az 1996. május 3-i, felülvizsgált Európai Szociális Charta 20. cikkéből, valamint a munkavállalók jogairól szóló közösségi szociális charta 16. pontjából.

E bekezdés az EK-Szerződés 141. cikk (3) bekezdésén is alapul, amelynek helyébe az Alkotmány III-214. cikk (3) bekezdése lép, valamint a férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés, az előmenetel és a munkakörülmények terén történő végrehajtásáról szóló, 1976. február 9-i 76/207/EGK tanácsi irányelv 2. cikkének (4) bekezdésén.

A második bekezdés az Alkotmány III-214. cikk (4) bekezdését veszi át rövidebb formában, amelynek értelmében az egyenlő bánásmód elve nem akadályozza bizonyos előnyöket nyújtó intézkedések fenntartásának vagy elfogadásának abból a célból, hogy az alulreprezentált nem számára a szakmai tevékenységek folytatását megkönnyítsék, illetve hogy a szakmai előmenetelükben őket érő hátrányokat megakadályozzák vagy kiegyenlítsék. Az 52. cikk (2) bekezdésének¹ megfelelően e bekezdés nem változtat a III-214. cikk (4) bekezdésén.

---

¹ Az Alkotmány II-112. cikkének (2) bekezdése.

24. CIKK¹

A gyermekek jogai

- (1) A gyermekeknek joguk van a jólétükhöz szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. A gyermekek véleményüket szabadon kifejezhetik. Az őket érintő ügyekben véleményüket életkoruknak és érettségüknek megfelelően figyelembe kell venni.
- (2) A hatóságok és a magánintézmények gyermekekkel kapcsolatos tevékenységében a gyermek mindenek fölött álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie.
- (3) Minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn, kivéve ha ez az érdekeivel ellentétes.

Magyarázat

E cikk a gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt, és valamennyi tagállam által megerősített egyezményen alapul, különösen annak 3., 9., 12., és 13. cikkén.

A (3) bekezdés – figyelemmel arra a tényre, hogy a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség létrehozásának részeként az uniós jogszabályoknak polgári ügyekben több államra kiterjedő vonatkozása van, amelyre az Alkotmány III-269. cikke szükséges hatáskört biztosít, – magában foglalhatja a láthatási jogokat is, amelyek lehetővé teszik, hogy a gyermek mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn.

---

¹ Az Alkotmány II-84. cikke.

25. CIKK¹

Az idősök jogai

Az Unió elismeri, és tiszteletben tartja az idősök jogát a méltó és önálló élethez, a társadalmi és kulturális életben való részvételhez.

Magyarázat

Ez a cikk a felülvizsgált Európai Szociális Charta 23. cikkére, valamint a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló közösségi charta 24. és 25. pontjára támaszkodik. Természetesen a szociális és kulturális életben való részvétel a politikai életben való részvételt is magában foglalja.

26. CIKK²

A fogyatékkal élő személyek beilleszkedése

Az Unió elismeri és tiszteletben tartja a fogyatékkal élő személyek jogát az önállóságuk, társadalmi és foglalkozási beilleszkedésük, valamint a közösség életében való részvételük biztosítását célzó intézkedésekre.

Magyarázat

Az e cikkben foglalt alapelv az Európai Szociális Charta 15. cikkére és a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló közösségi charta 26. pontjára támaszkodik.

---

¹ Az Alkotmány II-85. cikke.

² Az Alkotmány II-86. cikke.

IV. CÍM.

SZOLIDARITÁS

27. CIKK¹

A munkavállalók joga a vállalkozásnál a tájékoztatáshoz és konzultációhoz

A munkavállalók vagy képviselőik számára az uniós jogban, valamint a nemzeti jogszabályokban és gyakorlatban meghatározott esetekben és feltételekkel biztosítani kell a megfelelő szintű és kellő időben történő tájékoztatást és konzultációt.

Magyarázat

Ezt a cikket a felülvizsgált Európai Szociális Charta (21. cikk) és a munkavállalók jogairól szóló közösségi charta (17. és 18. pont) tartalmazza. E cikket az uniós jogban, valamint a nemzeti jogszabályokban lefektetett feltételek mellett kell alkalmazni. A megfelelő szintekre való hivatkozás az uniós jog, valamint a nemzeti jogszabályok és gyakorlatok alapján meghatározott szintekre utal, amelyek – amennyiben az uniós jogszabályok így rendelkeznek – magukban foglalhatják az európai szintet. Számottevő uniós vívmány vonatkozik erre a területre: az Alkotmány III-211. és III-212. cikke, a 2002/14/EK (az Európai Közösség munkavállalóinak tájékoztatása és a velük folytatott konzultáció általános kerete), a 98/59/EK (csoportos létszámcsökkentés), a 2001/23/EK (vállalkozások átruházása), és a 94/45/EK (Európai üzemi tanácsok) irányelvek.

---

¹ Az Alkotmány II-87. cikke.

28. CIKK¹

A kollektív tárgyaláshoz és fellépéshez való jog

A munkavállalóknak és a munkaadóknak, illetőleg szervezeteiknek az uniós joggal, valamint a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban joguk van arra, hogy megfelelő szinten kollektív tárgyalásokat folytassanak és kollektív szerződéseket kössenek, valamint hogy érdekütközés esetén érdekeik védelmében együttesen lépjenek fel, a sztrájkot is beleértve.

Magyarázat

Ez a cikk az Európai Szociális Charta 6. cikkén és a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló közösségi chartán alapul (12–14. pont). A kollektív fellépéshez való jogot az Emberi Jogok Európai Bírósága az EJEE 11. cikke által lefektetett szakszervezeti jogok egyik elemeként ismerte el. A kollektív tárgyalás megfelelő szintjeit illetően lásd az előző cikkekre vonatkozó magyarázatot. A kollektív fellépés gyakorlásának módjaira és korlátaira, a sztrájkot is beleértve a nemzeti jogszabályok és gyakorlatok az irányadók, beleértve a kollektív fellépés egyszerre több tagállamban való végrehajtásának kérdését is.

29. CIKK²

A munkaközvetítői szolgáltatások igénybevételéhez való jog

Mindenkinek joga van az ingyenes munkaközvetítői szolgáltatások igénybevételéhez.

---

¹ Az Alkotmány II-88. cikke.

² Az Alkotmány II-89. cikke.

Magyarázat

Ez a cikk az Európai Szociális Charta 1. cikkének (3) bekezdésén és a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló közösségi charta 13. pontján alapul.

30. CIKK¹

Az indokolatlan elbocsátással szembeni védelem

Az uniós joggal, valamint a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban minden munkavállalónak joga van az indokolatlan elbocsátással szembeni védelemhez.

Magyarázat

Ez a cikk a felülvizsgált Szociális Charta 24. cikkéből merít. Lásd továbbá a munkavállalók jogainak a vállalkozások átruházása esetén történő védelméről szóló 2001/23/EK irányelvet, valamint a 2002/74/EK irányelvvel módosított, a munkáltató fizetéseképtelensége esetén a munkavállalók védelméről szóló 80/987/EGK irányelvet.

31. CIKK²

Tisztességes és igazságos munkafeltételek

(1) Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez.

---

¹ Az Alkotmány II-90. cikke.

² Az Alkotmány II-91. cikke.

(2) Minden munkavállalónak joga van a munkaidő felső határának korlátozásához, a napi és heti pihenőidőhöz, valamint az éves fizetett szabadsághoz.

Magyarázat

1. E cikk (1) bekezdése a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló 89/391/EGK irányelven alapul. A cikk szintén támaszkodik a Szociális Charta 3. cikkére, a munkavállalók jogairól szóló közösségi charta 19. pontjára, valamint a munka során biztosított méltóság tekintetében a felülvizsgált Szociális Charta 26. cikkére. A „munkafeltételek” kifejezést az Alkotmány III-213. cikke alapján kell értelmezni.
2. A (2) bekezdés a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló 93/104/EK irányelven, az Európai Szociális Charta 2. cikkén, valamint a munkavállalók jogairól szóló közösségi charta 8. pontján alapul.

32. CIKK¹

A gyermekmunka tilalma és a fiatalok munkahelyi védelme

Tilos a gyermekek foglalkoztatása. A foglalkoztatás alsó korhatára – a fiatalok számára kedvezőbb szabályok sérelme nélkül és korlátozott kivételekkel – nem lehet alacsonyabb, mint a tanköteles kor felső határa.

---

¹ Az Alkotmány II-92. cikke.

A fiatal munkavállalóknak életkoruknak megfelelő munkakörülményeket kell biztosítani, védeni kell őket a gazdasági kizsákmányolással szemben és minden olyan munkától, ami sértheti biztonságukat, egészségüket, fizikai, szellemi, erkölcsi és szociális fejlődésüket, vagy összeütközésbe kerülhet nevelésükkel, oktatásukkal.

Magyarázat

Ez a cikk a fiatal személyek munkahelyi védelméről szóló 94/33/EK irányelven, az Európai Szociális Charta 7. cikkén, valamint a munkavállalók jogairól szóló közösségi charta 20–23. pontján alapul.

33. CIKK¹

A család és a munka

- (1) A család jogi, gazdasági és szociális védelmet élvez.
- (2) A család és a munka összeegyeztetése érdekében mindenkinek joga van a védelemre a gyermekvállalással összefüggő okból történő elbocsátás ellen, valamint joga van a fizetett szülési és szülői szabadságra, ha gyermeke születik, vagy gyermeket fogad örökbe.

---

¹ Az Alkotmány II-93. cikke.

Magyarázat

A 33. cikk¹ (1) bekezdése az Európai Szociális Charta 16. cikkén alapul. A második bekezdés a várandós, a gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló 92/85/EGK tanácsi irányelvre, valamint az UNICE, a CEEP és az ESZSZ által a szülői szabadságról kötött keretmegállapodásról szóló 96/34/EK irányelvre támaszkodik. A bekezdés szintén támaszkodik az Európai Szociális Charta 8. cikkére (anyaság védelme), valamint a felülvizsgált Szociális Charta 27. cikkére (családos munkavállalók egyenlő esélyekhez és egyenlő bánásmódhoz való joga). Az „anyaság” a fogantatástól az elválasztásig tartó időszakot jelenti.

34. CIKK²

A szociális biztonság és a szociális segítségnyújtás

- (1) Az Unió, az uniós jog, valamint a nemzeti jogszabályok és gyakorlat által megállapított szabályokkal összhangban, elismeri és tiszteletben tartja a szociális biztonsági ellátásokra és szociális szolgáltatásokra való jogosultságot, amelyek védelmet nyújtanak anyaság, betegség, munkahelyi baleset, gondoskodásra utaltság vagy idős kor, továbbá a munkahely elvesztése esetén.
- (2) Az Unión belül jogszerűen lakóhellyel rendelkező és tartózkodási helyét jogszerűen megváltoztató minden személy jogosult – az uniós joggal, valamint a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban – szociális biztonsági ellátásokra és szociális előnyökre.

---

¹ Az Alkotmány II-93. cikke.

² Az Alkotmány II-94. cikke.

(3) A társadalmi kirekesztés és a szegénység leküzdése érdekében az Unió – az uniós jog, valamint a nemzeti jogszabályok és gyakorlat által lefektetett szabályokkal összhangban – elismeri és tiszteletben tartja a jogot a tisztességes megélhetést célzó szociális támogatásra és lakástámogatásra mindazok esetében, akik nem rendelkeznek az ehhez elégséges pénzeszközökkel.

Magyarázat

A 34. cikk¹ (1) bekezdésében meghatározott alapelv az EK-szerződés 137. és 140. cikkén – amelyek helyébe a III-210. és a III-213. cikk lép –, valamint az Európai Szociális Charta 12. cikkén és a munkavállalók jogairól szóló közösségi charta 10. pontján alapul. Az alapelvet az Uniónak – az Alkotmány III-210. és III-213. cikkében átruházott hatáskör gyakorlása során – tiszteletben kell tartania. A szociális szolgáltatásokra való hivatkozás olyan esetekre vonatkozik, amelyekben a szolgáltatások bevezetésének célja meghatározott előnyök biztosítása volt, ugyanakkor nem jelenti azt, hogy ilyen szolgáltatásokat létre kell hozni, amikor azok nem léteznek. Az „anyaságot” ugyanúgy kell értelmezni, mint az előző cikkben.

A második bekezdés az Európai Szociális Charta 12. cikkének (4) bekezdésén és 13. cikkének (4) bekezdésén, valamint a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló közösségi charta 2. pontján alapul, és az 1408/71., illetve az 1612/68. rendeletből eredő szabályozást tükrözi.

A harmadik bekezdés az Európai Szociális Charta 13. cikkéből, a felülvizsgált Szociális Charta 30. és 31. cikkéből, valamint a közösségi charta 10. pontjából merít. Az Uniónak – az Alkotmány III-210. cikkén alapuló politikákkal összefüggésben – e jogot tiszteletben kell tartania.

---

¹ Az Alkotmány II-94. cikke.

35. CIKK¹

Egészségvédelem

A nemzeti jogszabályokban és gyakorlatban megállapított feltételek mellett mindenkinek joga van megelőző egészségügyi ellátás igénybe vételéhez, továbbá orvosi kezeléshez. Valamennyi uniós politika és tevékenység meghatározása és végrehajtása során biztosítani kell az emberi egészségvédelem magas szintjét.

Magyarázat

Az e cikkben meghatározott elvek az EK-szerződés 152. cikkén – amelynek helyébe az Alkotmány III-278. cikke lép – és az Európai Szociális Charta 11. és 13. cikkén alapulnak. A cikk második mondata átveszi a III-278. cikk (1) bekezdését.

36. CIKK²

Az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Az Unió – a nemzeti jogszabályokban és gyakorlatban foglaltak szerint és az Alkotmánnyal összhangban – elismeri és tiszteletben tartja az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférést az Unió társadalmi és területi kohéziójának előmozdítása érdekében.

---

¹ Az Alkotmány II-95. cikke.

² Az Alkotmány II-96. cikke.

Magyarázat

Ez a cikk teljes mértékben összhangban van az Alkotmány III-122. cikkével, és nem hoz létre új jogot. Csupán megállapítja a nemzeti rendelkezések által meghatározott általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférés Unió általi tiszteletben tartásának elvét, amennyiben azok a rendelkezések összeegyeztethetőek az uniós joggal.

37. CIKK¹

Környezetvédelem

A magas színvonalú környezetvédelmet és a környezet minőségének javítását be kell építeni az uniós politikákba, és a fenntartható fejlődés elvével összhangban biztosítani kell megvalósulásukat.

Magyarázat

Az e cikkben megállapított elvek az EK-szerződés 2., 6. és 174. cikkén alapulnak, amelyek helyébe az Alkotmány I-3. cikkének (3) bekezdése, III-119. és III-233. cikke lép.

E cikk egyes nemzeti alkotmányok rendelkezéseire is támaszkodik.

---

¹ Az Alkotmány II-97. cikke.

38. CIKK¹

A fogyasztók védelme

Az Unió politikáiban biztosítani kell a fogyasztók védelmének magas szintjét.

Magyarázat

Az e cikkben megállapított elvek az EK-szerződés 153. cikkén alapulnak, amelynek helyébe az Alkotmány III-235. cikke lép.

V. CÍM

A POLGÁROK JOGAI

39. CIKK²

Aktív és passzív választójog az európai parlamenti választásokon

- (1) Minden uniós polgár választásra jogosult és választható a lakóhelye szerinti tagállam európai parlamenti választásain, ugyanolyan feltételekkel, mint az adott tagállam állampolgárai.
- (2) Az Európai Parlament tagjait közvetlen és általános választójog alapján, szabad és titkos választásokon választják.

---

¹ Az Alkotmány II-98. cikke.

² Az Alkotmány II-99. cikke.

Magyarázat

A 39. cikk¹ az Alkotmány I. és III. részében megállapított feltételekkel alkalmazandó, a Charta 52. cikke (2) bekezdésének² megfelelően. A 39. cikk¹ (1) bekezdése megfelel az Alkotmány I-10. cikkének (2) bekezdésében biztosított jognak (vö. az e jog gyakorlására vonatkozó részletes szabályozás elfogadására vonatkozó, a III-126. cikkben foglalt joggalappal), valamint a 39. cikk (2) bekezdése megfelel az Alkotmány I-20. cikke (2) bekezdésének. A 39. cikk¹ (2) bekezdése a demokratikus állam választási rendszerének alapelveit veszi át.

40. CIKK³

Aktív és passzív választójog a helyhatósági választásokon

Minden uniós polgár választásra jogosult és választható a lakóhelye szerinti tagállam helyhatósági választásain, ugyanolyan feltételekkel, mint az adott tagállam állampolgárai.

Magyarázat

Ez a cikk megfelel az Alkotmány I-10. cikkének (2) bekezdésében biztosított jognak (vö. az e jog gyakorlására vonatkozó részletes szabályozás elfogadására vonatkozó, a III-126. cikkben foglalt joggalappal). A Charta 52. cikke (2) bekezdésének² megfelelően e cikket az Alkotmány I. és III. részének ezen cikkeiben meghatározott feltételekkel kell alkalmazni.

---

¹ Az Alkotmány II-99. cikke.

² Az Alkotmány II-112. cikkének (2) bekezdése.

³ Az Alkotmány II-100. cikke.

41. CIKK¹

A megfelelő ügyintézéshez való jog

- (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit az Unió intézményei, szervei és hivatalai részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.
- (2) Ez a jog magában foglalja:
- a) mindenkinek a jogát arra, hogy az őt hátrányosan érintő egyedi intézkedések meghozatala előtt meghallgassák,
  - b) mindenkinek a jogát arra, hogy a személyére vonatkozó iratokba a bizalmas adatkezeléshez, illetőleg a szakmai és üzleti titokhoz fűződő jogos érdekek tiszteletben tartása mellett betekintsen,
  - c) az igazgatási szervek azon kötelezettségét, hogy döntéseiket indokolják.
- (3) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az Unió a tagállamok jogában foglalt közös általános elvek alapján megtérítse számára az intézményei és alkalmazottai által feladatuk teljesítése során neki okozott károkat.
- (4) Mindenkinek lehetősége van arra, hogy az Alkotmány nyelveinek valamelyikén írásban forduljon az Unió intézményeihez, és ugyanazon a nyelven kapjon választ.

---

¹ Az Alkotmány II-101. cikke.

Magyarázat

A 41. cikk¹ az Unió jogállami létén alapszik, melynek jellemzői olyan ítélkezési gyakorlatból fejlődtek ki, amely nevezetesen a megfelelő ügyintézés általános jogi alapelveként vezette be (lásd többek között a Bíróságnak a C-255/90. sz. P., Burban-ügyben 1992. március 31-én hozott ítéletét [EBHT 1992., I-2253. o.], illetve az Elsőfokú Bíróságnak a T-167/94. sz. Nölle-ügyben 1995. szeptember 18-án [EBHT 1995., II-2589. o.], valamint a T-231/97. sz. New Europe Consulting és társai ügyben 1999. július 9-én hozott ítéletét, [EBHT 1999., II-2403. o.]). Ennek a jognak az első két bekezdésben foglalt megfogalmazása az esetjogból ered (a Bíróságnak a 222/86. sz. Heylens-ügyben 1987. október 15-én [EBHT 1987., 4097. o., indoklás 15. pontja], a 374/87. sz. Orkem-ügyben 1989. október 18-án [EBHT 1989., 3283. o.], a C-269/90. sz. TU München-ügyben 1991. november 21-én hozott ítélete [EBHT 1991., I-5469. o.], valamint az Elsőfokú Bíróságnak a T-450/93. sz. Lisrestal-ügyben 1994. december 6-án [EBHT 1994., II-1177. o.] és a T-167/94. sz. Nölle-ügyben 1995. szeptember 18-án hozott ítélete [EBHT 1995., II-258. o.]); az indoklás kötelezettségére vonatkozó szövegrész az EK-szerződés 253. cikkéből ered, amelynek helyébe az Alkotmány I-38. cikkének (2) bekezdése lép (vö. a nyitott, hatékony és független európai igazgatás érdekében törvényalkotási aktusok elfogadására vonatkozó, az Alkotmány III-398. cikkében foglalt joggalappal).

A (3) bekezdés az Alkotmány III-431. cikkében biztosított jogot veszi át. A (4) bekezdés az Alkotmány I-10. cikkének negyedik francia bekezdése és III-129. cikkében biztosított jogot veszi át. A Charta 52. cikke (2) bekezdésének² megfelelően e cikket az Alkotmány III. részében meghatározott feltételekkel és korlátok között kell alkalmazni.

A hatékony jogorvoslathoz való jogot, amely e kérdés egyik fontos vetületét képezi, e charta 47. cikke³ biztosítja.

---

¹ Az Alkotmány II-101. cikke.

² Az Alkotmány II-112. cikkének (2) bekezdése.

³ Az Alkotmány II-107. cikke.

42. CIKK¹

A dokumentumokhoz való hozzáférés joga

Bármely uniós polgár, valamint valamely tagállamban lakóhellyel, illetve létesítő okirat szerinti székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személy jogosult hozzáférni az Unió intézményeinek, szerveinek és hivatalainak dokumentumaihoz, függetlenül azok megjelenési formájától.

Magyarázat

Az e cikkben biztosított jog az EK-szerződés 255. cikkét veszi át, amelynek alapján később a 1049/2001/EK rendelet elfogadásra került. Az Európai Konvent általánosan kiterjesztette e jogot az intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek dokumentumaira, függetlenül azok megjelenési formájától (lásd az Alkotmány I-50. cikkének (3) bekezdését). A charta 52. cikk (2) bekezdésének² megfelelően a dokumentumokhoz való hozzáférés jogát az I-50. cikk (3) bekezdése és a III-399. cikk rendelkezéseiben meghatározott feltételekkel és korlátok között lehet gyakorolni.

43. CIKK³

Az európai ombudsman

Bármely uniós polgár, valamint valamely tagállamban lakóhellyel, illetve létesítő okirat szerint székhellyel rendelkező bármely természetes vagy jogi személy jogosult az európai ombudsmanhoz fordulni az Unió intézményeinek, szerveinek vagy hivatalainak – kivéve az igazságszolgáltatási hatáskörében eljáró Európai Unió Bíróságát – tevékenysége során felmerülő hivatali visszasságok esetén.

---

¹ Az Alkotmány II-102. cikke.

² Az Alkotmány II-112. cikkének (2) bekezdése.

³ Az Alkotmány II-103. cikke.

Magyarázat

Az e cikkben biztosított jog az Alkotmány I-10. és III-335. cikke által biztosított jog. A Charta 52. cikke (2) bekezdésének¹ megfelelően ez a jog az e két cikkben meghatározott feltételekkel alkalmazandó.

44. CIKK²

A petíciós jog

Bármely uniós polgár, valamint valamely tagállamban lakóhellyel, illetve létesítő okirat szerint székhellyel rendelkező bármely természetes vagy jogi személy jogosult petíciót benyújtani az Európai Parlamenthez.

Magyarázat

Az e cikkben biztosított jog az Alkotmány I-10. és III-334. cikke által biztosított jog. A Charta 52. cikke (2) bekezdésének¹ megfelelően ez a jog az e két cikkben meghatározott feltételekkel alkalmazandó.

45. CIKK³

A mozgás és a tartózkodás szabadsága

(1) Minden uniós polgárnak joga van a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz.

---

¹ Az Alkotmány II-112. cikkének (2) bekezdése.

² Az Alkotmány II-104. cikke.

³ Az Alkotmány II-105. cikke.

(2) Az Alkotmánnyal összhangban a mozgás és tartózkodás szabadsága a tagállamok területén jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgároknak is biztosítható.

Magyarázat

Az (1) bekezdésben biztosított jog az Alkotmány I-10. cikk (2) bekezdésének a) pontjában biztosított jog (vö. a III-125. cikkben foglalt jogalappal, valamint a Bíróságnak a C-413/99. sz. Baumbast-ügyben 2002. szeptember 17-én hozott ítéletével [EBHT 2002.,709. o.]). A Charta 52. cikke (2) bekezdésének¹ megfelelően e cikk az Alkotmány III. részének rendelkezéseiben meghatározott feltételekkel és korlátok között alkalmazandó.

A (2) bekezdés az Alkotmány III-265. és III-267. cikke által az Unióra átruházott hatáskörre utal. Következésképpen e jog biztosítása a hatáskört gyakorló intézményektől függ.

46. CIKK²

A diplomáciai és konzuli védelem

Bármely uniós polgár jogosult bármely tagállam diplomáciai vagy konzuli hatóságainak védelmét igénybe venni olyan harmadik ország területén, ahol az állampolgárságuk szerinti tagállam nem rendelkezik képvisellel, ugyanolyan feltételekkel, mint az adott tagállam állampolgárai.

---

¹ Az Alkotmány II-112. cikkének (2) bekezdése.

² Az Alkotmány II-106. cikke.

Magyarázat

Az e cikkben biztosított jog az Alkotmány I-10. cikke által biztosított jog; vö. a III-127. cikkben foglalt joggal. A Charta 52. cikke (2) bekezdésének¹ megfelelően ez a jog az e cikkekben meghatározott feltételekkel alkalmazandó.

VI. CÍM

IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

47. CIKK²

A hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog

Mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz.

Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja. Mindenkinek biztosítani kell a lehetőséget tanácsadás, védelem és képviselő igénybevételéhez.

Azoknak, akik nem rendelkeznek elégséges pénzeszközökkel, költségmentességet kell biztosítani, amennyiben az igazságszolgáltatás hatékony igénybevételéhez erre szükség van.

---

¹ Az Alkotmány II-112. cikkének (2) bekezdése.

² Az Alkotmány II-107. cikke.

Magyarázat

Az első bekezdés az EJEE 13. cikkén alapul:

„Bármelynek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.”

Az uniós jogban ugyanakkor a védelem szélesebb körű, mivel bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz való jogot biztosít. A Bíróság 1986. május 15-i ítélete ezt a jogot az uniós jog általános elveként ismerte el (222/84. sz. Johnston-ügy [EBHT 1986., 1651. o.]; lásd még a 222/86. sz. Heylens-ügyben 1987. október 15-én hozott ítéletet [EBHT 1987., 4097. o.], valamint a C-97/91. sz. Borelli-ügyben 1992. december 3-án hozott ítéletet [EBHT 1992., I-6313. o.]). A Bíróság szerint az uniós jog általános alapelve az uniós jog végrehajtása során a tagállamokra is vonatkozik. E precedens a Chartába való beillesztésének nem célja a szerződések által meghatározott bírósági felülvizsgálat rendjének, különösen a közvetlen keresetek Európai Unió Bírósága előtti elfogadhatóságára vonatkozó szabályoknak a megváltoztatása. Az Európai Konvent megvitatta az Unió bírósági felülvizsgálati rendszerét, az elfogadhatóságra vonatkozó szabályokat is beleértve, és megerősítette, egyben bizonyos szempontból módosította azokat, mint ahogyan az az Alkotmány III-353. és III-381. cikkéből, és különösen a III-365. cikkének (4) bekezdéséből kitűnik. A 47. cikk¹ az Unió intézményeire, és — amennyiben azok uniós jogot hajtanak végre — a tagállamok intézményeire, valamint az uniós jog által biztosított valamennyi jogra vonatkozik.

---

¹ Az Alkotmány II-107. cikke.

A második bekezdés az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésén alapul, amely a következőképpen szól:

„Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően. Az ítéletet nyilvánosan kell kihirdetni, a tárgyalóterembe történő belépést azonban meg lehet tiltani a sajtónak és a közönségnek a tárgyalás teljes időtartamára vagy egy részére annyiban, amennyiben egy demokratikus társadalomban ez az erkölcsök, a közrend, illetőleg a nemzetbiztonság érdekében szükséges, ha e korlátozás kiskorúak érdekei, vagy az eljárásban résztvevő felek magánéletének védelme szempontjából szükséges, illetőleg annyiban, amennyiben ezt a bíróság feltétlenül szükségesnek tartja, mert úgy ítéli meg, hogy az adott ügyben olyan különleges körülmények állnak fenn, melyek folytán a nyilvánosság az igazságszolgáltatás érdekeit veszélyeztetné.”

Az uniós jogban a bírósághoz fordulás joga nem korlátozódik a polgári jogi jogokkal és kötelezettségekkel kapcsolatos jogvitákra. Ez annak egyik következménye, hogy az Unió jogállamiságon alapuló közösség, a 294/83. sz. „Les Verts” kontra Európai Parlament ügyben 1986. április 23-án hozott ítélet (EBHT 1988., 1339. o.) rendelkezésének értelmében. Mindemellett azonban az EJEE által nyújtott biztosítékok minden – alkalmazási körükön kívül eső – tekintetben hasonló módon vonatkoznak az Unióra.

A harmadik bekezdés tekintetében meg kell jegyezni, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatával összhangban költségmentességre vonatkozó rendelkezést kell hozni, amennyiben az ilyen segítségnyújtás hiánya lehetetlenné tenné a hatékony jogorvoslat biztosítását (1979. október 9-i EJEE ítélet, Airey, A sorozat, 32. kötet, 11.). Létezik költségmentességi rendszer az Európai Unió Bírósága elé került ügyek esetében is.

48. CIKK¹

Az ártatlanság véelme és a védelemhez való jog

- (1) Minden gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították.
- (2) Minden gyanúsított személy számára biztosítani kell a védelemhez való jogának tiszteletben tartását.

Magyarázat

A 48. cikk¹ azonos az EJEE 6. cikk (2) és (3) bekezdésével, amelyek szövege a következő:

- „2. Minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították.
3. Minden bűncselekménnyel gyanúsított személynek joga van – legalább – arra, hogy
  - a) a legrövidebb időn belül tájékoztassák olyan nyelven, amelyet megért, és a legrészletesebb módon az ellene felhozott vád természetéről és indokairól;
  - b) rendelkezék a védekezésének előkészítéséhez szükséges idővel és eszközökkel;
  - c) személyesen, vagy az általa választott védő segítségével védekezhessék, és ha nem állnak rendelkezésére eszközök védő díjazására, amennyiben az igazságszolgáltatás érdekei ezt követelik meg, hivatalból és ingyenesen rendeljenek ki számára ügyvédet;

---

¹ Az Alkotmány II-108. cikke.

- d) kérdéseket intézzen vagy intéztessen a vád tanúihoz és kieszközőlhessen a mentő tanúk megidézését és kihallgatását ugyanolyan feltételek mellett, mint ahogy a vád tanúit megidézik, illetve kihallgatják;
- e) ingyenes tolmács álljon rendelkezésére, ha nem érti vagy nem beszéli a tárgyaláson használt nyelvet.”

Az 52. cikk (3) bekezdésével¹ összhangban e jog tartalma és terjedelme azonos az EJEE által biztosított jogéval.

49. CIKK²

A bűncselekmények és büntetések törvényességének és arányosságának elvei

- (1) Senkit sem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely az elkövetése idején a hazai vagy a nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni. Ha valamely bűncselekmény elkövetése után a törvény enyhébb büntetés kiszabását rendeli, az enyhébb büntetést kell alkalmazni.
- (2) Ez a cikk nem zárja ki valamely személy bíróság elé állítását és megbüntetését olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely elkövetése idején a nemzetek közössége által elismert általános elvek szerint bűncselekmény volt.
- (3) A büntetések súlyossága nem lehet aránytalan a bűncselekményhez mérten.

---

¹ Az Alkotmány II-112. cikkének (3) bekezdése.

² Az Alkotmány II-109. cikke.

Magyarázat

E cikk a jogszabályok és büntető szankciók vonatkozásában a visszaható hatály tilalmának hagyományos szabályát követi. E cikket kiegészíti a több tagállamban létező megengedőbb büntetőjog visszaható hatályának szabálya, amely a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 15. cikkében is megtalálható.

Az EJEE 7. cikkének szövege a következő:

- „1. Senkit nem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely az elkövetése idején a hazai vagy a nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni.
2. Ez a cikk nem zárja ki valamely személy bíróság elé állítását és megbüntetését olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely elkövetése idején a civilizált nemzetek közössége által elismert általános elvek szerint bűncselekmény volt.”

A (2) bekezdésben a „civilizált” nemzetekre tett utalást törölték; ez nem változtatja meg ennek a bekezdésnek a jelentését, amely különösen az emberiség ellen elkövetett bűnökre vonatkozik. Az 52. cikk (3) bekezdésével¹ összhangban az itt biztosított jog tartalma és terjedelme az EJEE által biztosított jogéval azonos.

A (3) bekezdés a büntetések és a bűncselekmények közötti arányosság általános elvét mondja ki, amelyet a tagállamok közös alkotmányos hagyományai és a Közösségek Bíróságának ítélkezési gyakorlata egyaránt magában foglal.

---

¹ Az Alkotmány II-112. cikkének (3) bekezdése.

50. CIKK¹

A kétszeres eljárás alá vonás és a kétszeres büntetés tilalma

Senki sem vonható büntetőeljárás alá és nem büntethető olyan bűncselekményért, amely miatt az Unióban a törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.

Magyarázat

Az EJEE hetedik kiegészítő jegyzőkönyvének 4. cikke a következő:

- „1. Ha valakit egy állam büntető törvényének és büntető eljárási törvényének megfelelően egy bűncselekmény kapcsán már jogerősen felmentettek vagy elítéltek, e személlyel szemben ugyanennek az államnak az igazságszolgáltatási szervei ugyanezen bűncselekmény miatt büntetőeljárást nem folytathatnak, és vele szemben büntetést nem szabhatnak ki.
2. Az előző bekezdés rendelkezései nem képezik akadályát annak, hogy az adott állam büntető törvényeinek és büntető eljárási törvényeinek megfelelően az eljárást újból megindítsák, ha új, vagy újólag feltárt tények, vagy az eljárás alapvető hibái természetüknél fogva kihatással vannak a meghozott ítéletre.
3. A jelen cikk rendelkezéseitől az Egyezmény 15. cikkére való hivatkozással nem lehet eltérni”.

Az uniós jog alkalmazza a „non bis in idem” elvét (számos precedens közül lásd: a Bíróságnak a 18/65 és 35/65. sz. Gutman kontra Bizottság ügyben 1996. május 5-én hozott ítéletét [EHBT 1996., 103. o.], illetve egy későbbi ügyben az Elsőfokú Bíróságnak a T-305/94. sz. és más, Limburgse Vinyl Maatschappij NV kontra Bizottság egyesített ügyekben 1999. április 20-án hozott ítéletét [EHBT 1999., II-931. o.]). Az anyagi halmazatot tiltó szabály két azonos természetű, azaz büntetőjogi szankció halmazatára vonatkozik.

---

¹ Az Alkotmány II-110. cikke.

Az 50. cikknek¹ megfelelően a „non bis in idem” elve nem csak egy adott állam joghatóságán belül, hanem több tagállam joghatósága között is érvényesül. Ez megfelel az uniós jog vívmányainak; lásd a Schengeni Egyezmény 54. és 58. cikkét, a Bíróságnak a C-187/01. sz. Gözütok-ügyben 2003. február 11-én hozott ítéletét (mely még nem került kihirdetésre), valamint az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezmény 7. cikkét és a korrupcióellenes küzdelemről szóló egyezmény 10. cikkét. Az említett egyezményekben foglalt rendkívül korlátozott számú kivételt, amely lehetővé teszi a tagállamok számára a „non bis in idem” elvétől való eltérést, a Charta 52. cikke (1) bekezdésének² korlátozásokra vonatkozó horizontális záradéka határozza meg. A hetedik kiegészítő jegyzőkönyv 4. cikkében említett helyzetet illetően, vagyis az elvnek ugyanazon tagállamon belüli alkalmazását illetően, a biztosított jognak az EJEE-ben foglalt megfelelő joggal azonos a tartalma és terjedelme.

---

¹ Az Alkotmány II-110. cikke.

² Az Alkotmány II-112. cikkének (1) bekezdése.

VII. CÍM

A CHARTA ÉRTELMEZÉSÉRE ÉS ALKALMAZÁSÁRA VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS
RENDELKEZÉSEK51. CIKK¹

Alkalmazási kör

(1) E Charta rendelkezéseinek címzettjei – a szubszidiaritás elvének megfelelő figyelembevétele mellett – az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre. Ennek megfelelően saját hatáskörükben és az Alkotmány egyéb részeiben az Unióra ruházott hatáskörök korlátain belül tiszteletben tartják az ebben a Chartában foglalt jogokat és betartják az abban foglalt elveket, valamint előmozdítják azok alkalmazását.

(2) Ez a Charta az uniós jog alkalmazási körét nem terjeszti ki az Unió hatáskörein túl, továbbá nem hoz létre új hatásköröket vagy feladatokat az Unió számára, és nem módosítja az Alkotmány egyéb részeiben meghatározott hatásköröket és feladatokat.

---

¹ Az Alkotmány II-111. cikke.

Magyarázat

Az 51. cikk¹ célja a Charta alkalmazási körének meghatározása. Világosan kimondja, hogy a Charta a szubszidiaritás elvével összhangban elsősorban az Unió intézményeire és szerveire vonatkozik. Ezt a rendelkezést az Európai Unióról szóló szerződésnek az Uniót az alapvető jogok tiszteletben tartására kötelező 6. cikke (2) bekezdésére, valamint a kölni Európai Tanács által adott mandátumra figyelemmel dolgozták ki. Az „intézmény” kifejezést az Alkotmány I. része határozza meg. Az Alkotmányban jelenleg alkalmazott „szervek és hivatalok” kifejezés az Alkotmány vagy a másodlagos jog által létrehozott valamennyi hatóság megjelölésére szolgál (lásd pl. az Alkotmány I-50. és I-51. cikkét).

A tagállamokat illetően a Bíróság ítélkezési gyakorlatából eredően egyértelműen következik, hogy az alapvető jogok tiszteletben tartásának uniós összefüggésben való előírása csak abban az esetben kötelező a tagállamokra nézve, amennyiben azok az uniós jog alkalmazási körében járnak el (a Bíróságnak az 5/88. sz. Wachauf-ügyben 1989. július 13-án [EBHT 1989., 2609. o]. az ERT-ügyben 1991. június 18-án [EBHT 1991., 2925. o]) és a C-309/96. sz. Annibaldi-ügyben 1997. december 18-án hozott ítélete [EBHT 1997., I-7493. o]). Legutóbb a Bíróság a következőképpen erősítette meg ezt az ítélkezési gyakorlatot: „Továbbá emlékezni kell arra, hogy az alapvető jogoknak a közösségi jogrendben biztosított védelméből eredő követelmények a tagállamokra is kötelező érvényűek, amennyiben azok közösségi szabályokat hajtanak végre...” (a C-292/97. sz. ügyben 2000. április 13-án hozott ítélet [EBHT 2000., 2737. o., indokolás: 37. pont]). Természetesen ez a szabály, ahogyan az a Chartában szerepel, a központi hatóságokra és a regionális vagy helyi szervekre, valamint a közjogi szervezetekre egyaránt vonatkozik, amennyiben azok uniós jogot hajtanak végre.

---

¹ Az Alkotmány II-111. cikke.

A (2) bekezdés, az (1) bekezdés második mondatával együtt megerősíti, hogy nem tartozik a Charta hatálya alá az Alkotmány más részei által az Unióra ruházott hatáskörök és feladatok kiterjesztése. Ez a szubszidiaritás elve logikus következményeinek, valamint annak a kifejezett megjelenítése, hogy az Unió csak olyan hatáskörrel bír, amelyeket átruháztak rá. Az Unióban biztosított alapvető jogok csak az Alkotmány I. és III. részében meghatározott hatáskörök összefüggésében bírnak hatással. Következésképpen az (1) bekezdés második mondata alapján az Unió intézményei számára a Chartában lefektetett elvek előmozdítására irányuló valamely kötelezettség csak ugyanezen hatáskörök keretein belül merülhet fel.

A (2) bekezdés ugyancsak megerősíti, hogy a Charta nem nyújt lehetőséget arra, hogy az uniós jog alkalmazási körét az Uniónak az Alkotmány más részei által meghatározott hatáskörein kívülre is kiterjesszék. A Bíróság az uniós jog részeként elismert alapvető jogok tekintetében már megfogalmazta ezt a szabályt (a C-249/96. sz. Grant-ügyben 1998. február 17-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-621. o.] indoklásának 45. pontja). Ennek a szabálynak megfelelően önmagában a Chartának az Alkotmányba való beillesztését természetesen nem lehet az „uniós jog végrehajtásának” tekintett tagállami fellépések kibővítéseként értelmezni (az (1) bekezdés, illetve a fent említett esetjog értelmében).

52. CIKK¹

A jogok és elvek hatálya és értelmezése

(1) Az e Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által, és e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az arányosság elvére figyelemmel, korlátozásukra csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja.

---

¹ Az Alkotmány II-112. cikke.

- (2) A Charta által elismert, az Alkotmány egyéb részeiben szabályozott jogok csak az ott meghatározott feltételek és korlátozások mellett gyakorolhatók.
- (3) Amennyiben e Charta olyan jogokat tartalmaz, amelyek megfelelnek az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményben biztosított jogoknak, akkor e jogok tartalmát és terjedelmét azonosnak kell tekinteni azokkal, amelyek az említett egyezményben szerepelnek. Ez a rendelkezés nem akadályozza meg azt, hogy az Unió joga kiterjedtebb védelmet nyújtson.
- (4) Amennyiben e Charta a tagállamok közös alkotmányos hagyományából eredő alapvető jogokat ismer el, akkor ezeket a jogokat e hagyományokkal összhangban kell értelmezni.
- (5) Az ebben a Chartában foglalt, alapelveket megállapító rendelkezések a saját hatásköreik gyakorlása során az Unió intézményei, szervei és hivatalai által elfogadott törvényalkotási és végrehajtási aktusok, illetve a tagállamok által elfogadott, az uniós jog végrehajtására irányuló jogi aktusok útján hajthatók végre. E rendelkezésekre bíróság előtt kizárólag az ilyen jogi aktusok értelmezése, illetve jogszerűségének megítélése tekintetében lehet hivatkozni.
- (6) A nemzeti jogszabályokat és gyakorlatot az ebben a Chartában meghatározottak szerint teljes mértékben figyelembe kell venni.
- (7) Az Unió és a tagállamok bíróságainak kellően figyelembe kell venniük az Alapjogi Charta értelmezésére vonatkozó iránymutatásként készült magyarázatokat.

Magyarázat

Az 52. cikk¹ célja, hogy megállapítsa a Chartában foglalt jogok és elvek alkalmazási körét, illetve az azok értelmezésére vonatkozó szabályokat. Az (1) bekezdés a jogok korlátozására vonatkozó szabályokról szól. A szövegezés a Bíróság ítélkezési gyakorlatán alapul, amely kimondja: „... a már megszilárdult ítélkezési gyakorlat szerint az alapjogok gyakorlása korlátozható, különösen a piac közös szervezésének összefüggésében, feltéve, hogy ezen korlátozások megfelelnek a Közösség által kitűzött általános érdekű céloknak, és a kitűzött célra nézve nem jelentenek olyan aránytalan és indokolatlan beavatkozást, amely a jogok lényegi tartalmát veszélyeztetné” (a C-292/97. sz. ügyben 2000. április 13-án hozott ítélet, indokolás: 45. pont). Az Unió által elismert általános érdekekre tett hivatkozás mind az Alkotmány I-2. cikkében említett célkitűzésekre, mind az Alkotmány konkrét rendelkezései (úgy mint az I-5. cikk (1) bekezdése, a III-133. cikk (3) bekezdése, a III-154. cikk és a III-436. cikk) által védett más érdekekre is kiterjed.

A (2) bekezdés olyan jogokra vonatkozik, amelyeket már az Európai Közösséget létrehozó szerződés is kifejezetten biztosított, illetve amelyeket a Charta is elismer, s amelyek mostantól megtalálhatók az Alkotmány egyéb részeiben (nevezetesen az uniós polgárságból származó jogok). Világossá teszi, hogy ezek a jogok az alapul szolgáló uniós jog feltételeivel és korlátai között alkalmazhatók, amelyekről az Alkotmány I. és III. része rendelkezik. A Charta nem változtatja meg az EK-Szerződésben biztosított azon jogok rendszerét, amelyek helyébe az Alkotmány I. és III. része lép.

---

¹ Az Alkotmány II-112. cikke.

A (3) bekezdés célja a Charta és az EJEE közötti szükséges összhang biztosítása, annak a szabálynak a bevezetése által, hogy ameddig a Chartában foglalt jogok megfelelnek az EJEE által biztosított jogoknak, addig azok tartalma és terjedelme — az engedélyezett korlátozásokat beleértve — azonos az EJEE által meghatározottakkal. Ez különösen azt jelenti, hogy a jogalkotónak ezen jogok korlátozásainak meghatározásakor az EJEE által lefektetett részletes, korlátozásokra vonatkozó szabályokban foglalt előírásoknak megfelelően kell eljárnia, s ezeket az előírásokat így az e bekezdésben foglalt jogokra is alkalmazni kell, anélkül, hogy mindez hátrányosan befolyásolná az uniós jognak és az Európai Unió Bíróságának az autonómiáját.

Az EJEE-re történő hivatkozás mind az egyezményre magára, mind pedig az ahhoz csatolt kiegészítő jegyzőkönyvekre vonatkozik. A biztosított jogok tartalmát és terjedelmét nem csak ezen dokumentumok szövege határozza meg, hanem az Emberi Jogok Európai Bíróságának, valamint az Európai Unió Bíróságának esetjoga is. A bekezdés utolsó mondatának célja, hogy lehetőséget nyújtson az Uniónak a szélesebb körű védelem biztosítására. A Charta által nyújtott védelem szintje semmilyen esetben sem lehet alacsonyabb az EJEE által biztosított védelem szintjénél.

A Charta nem akadályozza a tagállamokat abban, hogy alkalmazzák az EJEE 15. cikkét – amely háború vagy más, a nemzet létét fenyegető közveszély esetén lehetővé teszi az EJEE-ben biztosított jogoktól való eltérést –, amikor a tagállamok az Alkotmány I-5. cikkének (1) bekezdésében, III-131. cikkében, illetve III-262. cikkében elismert feladataiknak megfelelően tesznek lépéseket háború esetén a nemzeti védelem területén, illetőleg a rendfenntartás érdekében.

Az alábbiakban található azon jogok listája, amelyek e bekezdés értelmében a jelen pillanatban megfeleltethetők az EJEE-ben biztosított jogoknak anélkül, hogy az kizárná a jog, a jogalkotás és a szerződések változásának lehetőségét. A lista az EJEE-ben foglalt jogokon kívül nem tartalmaz más jogot.

1. A Charta azon cikkei, melyeknek mind tartalma, mind alkalmazási köre megegyezik az EJEE megfelelő cikkeivel, a következők:
- A 2. cikk¹ megfelel az EJEE 2. cikkének;
  - A 4. cikk² megfelel az EJEE 3. cikkének;
  - A 5. cikk³ (1) és (2) bekezdése megfelel az EJEE 4. cikkének;
  - A 6. cikk⁴ megfelel az EJEE 5. cikkének;
  - A 7. cikk⁵ megfelel az EJEE 8. cikkének;
  - A 10. cikk⁶ (1) bekezdése megfelel az EJEE 9. cikkének;
  - A 11. cikk⁷ megfelel az EJEE 10. cikkének, nem érintve azokat a korlátozásokat, amelyeknek az uniós jog alávetetheti a tagállamoknak az engedélyezési szabályok bevezetésére vonatkozó, az EJEE 10. cikk (1) bekezdésének harmadik mondatában említett jogát;
  - A 17. cikk⁸ megfelel az EJEE kiegészítő jegyzőkönyve 1. cikkének;

---

¹ Az Alkotmány II-62. cikke.

² Az Alkotmány II-64. cikke.

³ Az Alkotmány II-65. cikke.

⁴ Az Alkotmány II-66. cikke.

⁵ Az Alkotmány II-67. cikke.

⁶ Az Alkotmány II-70. cikke.

⁷ Az Alkotmány II-71. cikke.

⁸ Az Alkotmány II-77. cikke.

- A 19. cikk¹ (1) bekezdése megfelel az EJEE negyedik kiegészítő jegyzőkönyve 4. cikkének;
- A 19. cikk¹ (2) bekezdése megfelel az EJEE 3. cikkének, az Emberi Jogok Európai Bíróságának értelmezése szerint;
- A 48. cikk² megfelel az EJEE 6. cikke (2) és (3) bekezdésének;
- A 49. cikk³ (1) bekezdése (az utolsó mondat kivételével) és (2) bekezdése megfelel az EJEE 7. cikkének.

2. Azok a cikkek, amelyek tartalma azonos az EJEE megfelelő cikkeinek tartalmával, de amelyeknek alkalmazási köre szélesebb azokénál, a következők:

- A 9. cikk⁴ az EJEE 12. cikkével azonos területre vonatkozik, de alkalmazási körét a házasság más formáira is ki lehet terjeszteni, amennyiben azokat a nemzeti jog hozta létre;
- A 12. cikk⁵ (1) bekezdése megfelel az EJEE 11. cikkének, de alkalmazási köre európai uniós szintre is kiterjed;

---

¹ Az Alkotmány II-79. cikke.

² Az Alkotmány II-108. cikke.

³ Az Alkotmány II-109. cikke.

⁴ Az Alkotmány II-69. cikke.

⁵ Az Alkotmány II-72. cikke.

- A 14. cikk¹ (1) bekezdése megfelel az EJEE kiegészítő jegyzőkönyve 2. cikkének, de alkalmazási köre a szakképzésre és a továbbképzésre is kiterjed;
- A 14. cikk¹ (3) bekezdése megfelel az EJEE kiegészítő jegyzőkönyve 2. cikkének a szülők jogainak vonatkozásában;
- A 47. cikk² második és harmadik bekezdése megfelel az EJEE 6. cikke (1) bekezdésének, de a polgári jogi jogok és kötelezettségekre vagy büntetőjogi vádakra vonatkozó korlátozás az uniós jog és annak alkalmazása tekintetében nem alkalmazható;
- Az 50. cikk³ megfelel az EJEE hetedik kiegészítő jegyzőkönyve 4. cikkének, de alkalmazási köre kiterjed az Európai Unió szintjére a tagállamok bíróságai között;
- Végül, az Európai Unió polgárai — az állampolgárság alapján történő megkülönböztetés tilalma miatt — nem tekinthetők külföldinek az uniós jog alkalmazási körében. Az EJEE 16. cikkének a külföldiek jogaira vonatkozó korlátozásai tehát ebben az összefüggésben rájuk nem vonatkoznak.

---

¹ Az Alkotmány II-74. cikke.

² Az Alkotmány II-107. cikke.

³ Az Alkotmány II-110. cikke.

A (4) bekezdésben található értelmezési szabály az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikke (2) bekezdésének szövegén alapul (amely mostantól az Alkotmány I-9. cikkének (3) bekezdése), és kellően figyelembe veszi a Bíróság által a közös alkotmányos hagyományok tekintetében alkalmazott megközelítést (pl. a 44/79. sz. Hauer-ügyben 1979. december 13-án hozott ítélet [EBHT 1979., 3727]; a 155/79. sz. AM&S-ügyben 1982. május 18-án hozott ítélet [EBHT 1982., 1575. o.]). E szabály szerint a „legkisebb közös többszörös” elvén alapuló merev szemlélet követése helyett a Chartában foglalt vonatkozó jogokat olyan magas szintű védelmet biztosító módon kell értelmezni, amely megfelel az uniós jognak, és összhangban van a közös alkotmányos hagyományokkal.

Az (5) bekezdés világosan meghatározza a Chartában megállapított „jogok” és „elvek” közötti különbséget. E különbség értelmében az alanyi jogokat tiszteletben kell tartani, míg az alapelveket be kell tartani (51. cikk, (1) bekezdés¹). Az alapelveket törvényalkotási és végrehajtási aktusokkal lehet végrehajtani (amelyeket az Unió fogad el hatáskörével összhangban, illetve tagállamok fogadnak el, kizárólag az uniós jog végrehajtása során); ennek megfelelően a bíróságok számára csak akkor bírnak jelentőséggel, amikor ezen aktusok értelmezésére vagy felülvizsgálatára kerül sor. Ezen aktusok ugyanakkor nem alapoznak meg semmilyen, az uniós intézmények vagy a tagállami hatóságok pozitív intézkedésére vonatkozó közvetlen igényt. Ez összhangban áll mind a Bíróság ítélkezési gyakorlatával (vö. nevezetesen az EK Sz. 174. cikke (2) bekezdésében – amelynek helyére az Alkotmány III-233. cikke lép – foglalt „elővigyázatosság elvére” vonatkozó ítélkezési gyakorlattal: az Elsőfokú Bíróságnak a T-13/99. sz. Pfizer kontra Tanács ügyben 2002. szeptember 11-én hozott ítélet, amely számos előző jogesetre tesz utalást; valamint az agrárjog elveit illetően a 33. cikkre (korábbi 39. cikk) vonatkozó ítéletek sorával, pl. a Bíróságnak a C-265/85. sz. Van den Berg-ügyben hozott ítéletével, [EBHT 1987., 1155. o.]: a piac stabilizálása elvének és a jogos elvárás elvének vizsgálata), mind pedig a tagállamok alkotmányos berendezkedéseinek az „elvekhez” való hozzáállásával, különösen a szociális jog területén. A fentiek érzékeltetésére a Charta által elismert elvekre példaként említhető a 25., 26. és 37. cikk². Egyes esetekben a Charta valamely cikke egy jogra és egy elvre vonatkozó elemet egyaránt tartalmazhat: pl. 23., 33. és 34. cikk³.

---

¹ Az Alkotmány II-111. cikkének (1) bekezdése.

² Az Alkotmány II-85., II-86. és II-97. cikke.

³ Az Alkotmány II-83., II-93. és II-94. cikke.

A 6. bekezdés a Charta több olyan cikkére utal, amelyek a szubszidiaritás elvének értelmében a nemzeti jogokra és gyakorlatokra hivatkoznak.

53. CIKK¹

A védelem szintje

E Charta egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, mint amely szűkíti vagy hátrányosan érinti azokat az emberi jogokat és alapvető szabadságokat, amelyeket – saját alkalmazási területükön – az Unió joga, a nemzetközi jog, a tagállamok alkotmányai, illetve az Unió vagy a tagállamok mindegyikének részességével kötött nemzetközi megállapodások, így különösen az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény elismernek.

Magyarázat

E rendelkezés célja az uniós, a nemzeti és a nemzetközi jog alkalmazási körében jelenleg biztosított védelem szintjének fenntartása. Jelentősége miatt az EJEE külön említésre került.

---

¹ Az Alkotmány II-113. cikke.

54. CIKK¹

A joggal való visszaélés tilalma

E Charta egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, hogy az bármilyen jogot biztosítana olyan tevékenység folytatására vagy olyan cselekedet végrehajtására, amely az e Chartában elismert jogok vagy szabadságok megsértésére vagy a Chartában meghatározottnál nagyobb mértékű korlátozására irányul.

Magyarázat

E cikk megfelel az EJEE 17. cikkének:

„Ennek az egyezménynek egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, hogy az bármely államnak, csoportnak, vagy személynek bármilyen jogot biztosítana olyan tevékenység folytatására, vagy olyan cselekedet végrehajtására, amely az e chartában elismert jogok vagy szabadságok megsértésére, vagy az egyezményben meghatározottnál nagyobb mértékű korlátozására irányul.”

---

¹ Az Alkotmány II-114. cikke.

13. Nyilatkozat a III-116. cikkről

A Konferencia egyetért abban, hogy az Unió a nők és a férfiak közötti egyenlőtlenségek kiküszöbölésére irányuló általános erőfeszítései során különböző politikáiban törekszik a házasságon belüli erőszak valamennyi formájának leküzdésére. A tagállamok minden szükséges intézkedést megtesznek e bűncselekmények megelőzése és megbüntetése, valamint az áldozatok támogatása és védelme érdekében.

14. Nyilatkozat a III-136. és a III-267. cikkről

A Konferencia úgy ítéli meg, hogy amennyiben egy, a III-267. cikk (2) bekezdésén alapuló európai törvény vagy kerettörvény a III-136. cikk (2) bekezdésében megállapítottak szerint egy tagállam szociális biztonsági rendszerének alapvető vonatkozásait érintené – beleértve annak alkalmazási körét, költségét vagy finanszírozási rendszerét –, vagy befolyásolná e rendszer pénzügyi egyensúlyát, e tagállam érdekeit megfelelőképpen figyelembe kell venni.

15. Nyilatkozat a III-160. és a III-322. cikkről

A Konferencia emlékeztet arra, hogy az alapvető jogok és szabadságok tisztelete magában foglalja különösen azt, hogy az érintett magánszemélyek vagy más jogalanyok tisztességes eljáráshoz való jogának védelmére és tiszteletben tartására kellő figyelmet kell fordítani. E célból és annak érdekében, hogy a valamely magánszemélyt vagy más jogalanyt korlátozó intézkedésnek kitévő bármely európai határozat teljes körű bírói felülvizsgálatát biztosítsák, az ilyen határozatoknak világos és pontosan meghatározott követelményeken kell alapulniuk. Ezeknek a követelményeknek minden esetben a korlátozó intézkedés sajátosságaihoz kell igazodniuk.

16. Nyilatkozat a III-167. cikk (2) bekezdésének c) pontjáról

A Konferencia megállapítja, hogy a III-167. cikk (2) bekezdésének c) pontját a Németországi Szövetségi Köztársaság Németország korábbi felosztása által érintett egyes területei gazdaságának nyújtott támogatásra vonatkozó rendelkezések alkalmazhatósága tekintetében az Európai Közösségek Bírósága és az Elsőfokú Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően kell értelmezni.

17. Nyilatkozat a III-184. cikkről

A III-184. cikk tekintetében a Konferencia megerősíti, hogy a növekedési potenciál erősítése és a rendezett költségvetési helyzet biztosítása az Unió és a tagállamok gazdasági és fiskális politikájának két pillére. A Stabilitási és Növekedési Paktum e célok megvalósításának fontos eszköze.

A Konferencia ismét megerősíti elkötelezettségét a tagállamok költségvetési politikája összehangolásának keretében szolgáló Stabilitási és Növekedési Paktumra vonatkozó rendelkezések mellett.

A Konferencia megerősíti, hogy a kötelezettségvállalások végrehajtása, valamint a tagállamok közötti egyenlő bánásmód legjobb biztosítója a szabályokon alapuló rendszer.

Ennek keretében a Konferencia megerősíti továbbá elkötelezettségét a lisszaboni stratégia céljai — a munkahelyteremtés, a strukturális reformok és a társadalmi kohézió — mellett.

Az Unió célja kiegyensúlyozott gazdasági növekedés és árstabilitás elérése. A gazdasági és költségvetési politikáknak ezért a gazdasági reform, az innováció, a versenyképesség, valamint a gyenge gazdasági növekedés idején a magánbefektetés és a fogyasztás erősítése terén megfelelő prioritásokat kell meghatározniuk. Ezt mind a nemzeti, mind az uniós szintű költségvetési döntések irányvonalának tükröznie kell, különösen a költségvetési bevételek és kiadások szerkezetének átalakításában, egyúttal tiszteletben tartva az Alkotmány és a Stabilitási és Növekedési Paktum értelmében vett költségvetési fegyelem követelményét.

A költségvetési és gazdasági kihívások, amelyekkel a tagállamoknak szembe kell nézniük, kiemeli a gazdasági ciklus egészén át tartó hatékony és eredményes költségvetési politika fontosságát.

A Konferencia egyetért abban, hogy a tagállamoknak a gazdasági fellendülés időszakait aktívan ki kell használniuk államháztartásuk megerősítése, valamint költségvetési helyzetük javítása érdekében. A cél egy olyan költségvetési többlet fokozatos elérése a kedvező időszakok során, amely segít megbirkózni a gazdasági recesszióval, s így hozzájárul az államháztartás hosszú távú fenntarthatóságához.

A tagállamok bizakodva várják a Stabilitási és Növekedési Paktum végrehajtásának megerősítésére és tisztázására vonatkozó lehetséges bizottsági javaslatokat és a tagállamok további hozzájárulásait. A tagállamok minden, a gazdaságaik növekedési potenciáljának erősítéséhez szükséges intézkedést meg fognak tenni. A gazdaságpolitika összehangolásának fokozása segíthet e cél elérésében. E nyilatkozat nem befolyásolja a Stabilitási és Növekedési Paktummal kapcsolatos jövőbeli tárgyalásokat.

18. Nyilatkozat a III-213. cikkről

A Konferencia megerősíti, hogy a III-213. cikkben megfogalmazott politikák alapvetően a tagállamok hatáskörébe tartoznak. Az e cikkel összhangban uniós szinten bevezetésre kerülő ösztönző és összehangoló intézkedések kiegészítő jellegűek. Céljuk nem a tagállamok különböző rendszereinek harmonizálása, hanem a tagállamok közötti együttműködés elősegítése. Az intézkedések nem érintik az egyes tagállamokban a szociális partnerek felelősségére vonatkozó meglévő biztosítékokat és szokásokat.

E nyilatkozat nem érinti az Alkotmány azon rendelkezéseit, amelyek hatáskört ruháznak az Unióra, ideértve a szociálpolitikai kérdéseket is.

19. Nyilatkozat a III-220. cikkről

A Konferencia úgy ítéli meg, hogy a III-220. cikkben említett szigeti területek – a szükséges feltételeknek való megfelelésük esetén – teljes szigetállamokat is magukban foglalhatnak.

20. Nyilatkozat a III-243. cikkről

A Konferencia megállapítja, hogy a III-243. cikk rendelkezéseit a jelenlegi gyakorlatnak megfelelően kell alkalmazni. Az „[azok az] intézkedések (...), [amelyekre] olyan gazdasági hátrányok ellensúlyozása érdekében van szükség, amelyeket Németország felosztása okozott a Szövetségi Köztársaság e felosztás által érintett egyes területeinek gazdaságában” kifejezést az Európai Közösségek Bírósága és az Elsőfokú Bíróság fennálló ítélkezési gyakorlatának megfelelően kell értelmezni.

21. Nyilatkozat a III-248. cikkről

A Konferencia egyetért abban, hogy az Unió a kutatás és a technológiafejlesztés területére vonatkozó tevékenysége során megfelelően tiszteletben tartja a tagállamok kutatáspolitikáinak alapvető irányait és választásait.

22. Nyilatkozat a III-256. cikkről

A Konferencia úgy véli, hogy a III-256. cikk nem befolyásolja a tagállamok azon jogát, hogy – a III-131. cikkben megállapított feltételek szerint – energiaellátásuk biztosítása érdekében megtegyék a szükséges intézkedéseket.

23. Nyilatkozat a III-273. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséről

A Konferencia úgy ítéli meg, hogy a III-273. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében említett európai törvényeknek figyelembe kell venniük a nyomozások megindítására vonatkozó nemzeti szabályokat és gyakorlatot.

24. Nyilatkozat a III-296. cikkről

A Konferencia kijelenti, hogy közvetlenül az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés aláírását követően a Tanács főtitkára, a közös kül- és biztonságpolitika főképviselője, a Bizottság, valamint a tagállamok megkezdik az európai külügyi szolgálat létrehozásának előkészítő munkálatait.

25. Nyilatkozat a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térségére vonatkozó nemzetközi megállapodások tagállamok általi megtárgyalásával és megkötésével kapcsolatosan a III-325. cikkről

A Konferencia megerősíti, hogy a tagállamok a III. rész III. címe IV. fejezetének 3., 4., illetve 5. szakaszában meghatározott területeken harmadik országokkal vagy nemzetközi szervezetekkel megállapodásokról tárgyalhatnak, illetve ilyen megállapodásokat köthetnek, amennyiben ezen megállapodások összhangban vannak az uniós joggal.

26. Nyilatkozat a III-402. cikk (4) bekezdéséről

A III-402. cikk (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy amennyiben az előző pénzügyi keret időszakának végéig a Tanács nem fogadta el az új pénzügyi keretet meghatározó európai törvényt, az új európai törvény elfogadásáig az előző keret utolsó évének megfelelő felső határok és egyéb rendelkezések alkalmazása meghosszabbodik.

A Konferencia kijelenti, hogy amennyiben 2006 végéig a Tanács nem fogadja el az új pénzügyi keretet meghatározó európai törvényt, és azokban az esetekben, amelyekre vonatkozóan a 2003. április 16-i csatlakozási okmány az új tagállamoknak juttatandó előirányzatok 2006-ig tartó fokozatos bevezetési időszakát írja elő, 2007-től kezdődően a pénzalapok elosztását valamennyi tagállam tekintetében azonos feltételek alapján állapítják meg.

27. Nyilatkozat a III-419. cikkről

A Konferencia kijelenti, hogy a tagállamok a megerősített együttműködés létrehozására irányuló kérelmük benyújtásakor megjelölhetik, hogy már abban a szakaszban alkalmazni kívánják-e a minősített többségi szavazás kiterjesztéséről, illetve a rendes jogalkotási eljárás igénybevételéről rendelkező III-422. cikket.

28. Nyilatkozat a IV-440. cikk (7) bekezdéséről

A Magas Szerződő Felek egyetértenek abban, hogy amint a francia hatóságok arról értesítik az Európai Tanácsot és a Bizottságot, hogy a sziget belső jogállásának jelenleg folyamatban lévő alakulása azt lehetővé teszi, az Európai Tanács – a IV-440. cikk (7) bekezdésének értelmében – európai határozatot fogad el Mayotte Unióval kapcsolatos jogállásának módosításáról annak érdekében, hogy ez a terület a IV-440. cikkének (2) bekezdése és III-424. cikke értelmében legkülső régióknak minősüljön.

29. Nyilatkozat a IV-448. cikk (2) bekezdéséről

A Konferencia úgy ítéli meg, hogy az a lehetőség, hogy az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződést lefordítsák a IV-10. cikkének (2) bekezdésében említett nyelvekre, hozzájárul az Unió gazdag kulturális és nyelvi sokféleségének tiszteletben tartására vonatkozó, az I-3. cikk (3) bekezdésének negyedik albekezdésében megállapított célkitűzés megvalósításához. Ebben az összefüggésben a Konferencia megerősíti az Unió elkötelezettségét Európa kulturális sokfélesége iránt, illetve azt, hogy az Unió továbbra is különös figyelmet szentel ezeknek és más nyelveknek.

A Konferencia javasolja, hogy azok a tagállamok, amelyek igénybe kívánják venni a IV-448. cikk (2) bekezdésében foglalt lehetőséget, a szerződés aláírásától számított hat hónapon belül közöljék a Tanáccsal, hogy e szerződést mely nyelvre vagy nyelvekre fogják lefordítani.

30. Nyilatkozat az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés megerősítéséről

A Konferencia megállapítja, hogy amennyiben az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés aláírásától számított két év elteltével azt a tagállamok négyötöde megerősítette, és egy vagy több tagállam nehézségekbe ütközik a megerősítés lebonyolításában, a kérdést az Európai Tanács elé terjesztik.

B. AZ ALKOTMÁNYHOZ CSATOLT JEGYZŐKÖNYVEKRE
VONATKOZÓ NYILATKOZATOK

Nyilatkozatok a Dán Királyság, Írország,
Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága,
a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság,
az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság
csatlakozási szerződéseiről és csatlakozási okmányairól szóló
jegyzőkönyvhöz

31. Nyilatkozat az Åland-szigetekről

A Konferencia tudomásul veszi, hogy a IV-440. cikke (5) bekezdésében említett, az Åland-szigetekre alkalmazandó rendszert ezeknek a szigeteknek a különleges nemzetközi jogi jogállására tekintettel került megállapításra.

Ezért a Konferencia hangsúlyozza, hogy a Dán Királyság, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozási szerződéseiről és csatlakozási okmányairól szóló jegyzőkönyv V. címének 5. szakaszába különös rendelkezéseket iktattak be.

32. Nyilatkozat a lappokról

Tekintettel a Dán Királyság, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozási szerződéseiről és csatlakozási okmányairól szóló jegyzőkönyv 60. és 61. cikkére, a Konferencia elismeri Svédországnak és Finnországnak a nemzeti és nemzetközi jog alapján a lappokra vonatkozóan vállalt kötelezettségeit.

A Konferencia megállapítja, hogy Svédország és Finnország elkötelezte magát a lappok megélhetési lehetőségeinek, nyelvének, kultúrájának és életmódjának megőrzése és fejlesztése mellett, és figyelembe veszi, hogy a hagyományos lapp kultúra és megélhetés olyan elsődleges gazdasági tevékenységektől függ, mint a hagyományos lapp településterületeken folytatott rénszarvastenyésztés.

Ezért a Konferencia hangsúlyozza, hogy Dán Királyság, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozási szerződéseiről és csatlakozási okmányairól szóló jegyzőkönyv V. címének 6. szakaszába különös rendelkezéseket iktattak be.

Nyilatkozatok a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság,
a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság,
a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság,
a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság
csatlakozási szerződéséről és csatlakozási okmányáról
szóló jegyzőkönyvhöz

33. Nyilatkozat Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának
ciprusi felségterületeiről

A KONFERENCIA,

Emlékeztetve arra, hogy az Egyesült Királyságnak az Európai Közösségekhez történő csatlakozásáról szóló szerződés záróokmányához mellékelt, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának ciprusi felségterületeiről szóló együttes nyilatkozat megállapította, hogy az Európai Gazdasági Közösség és a felségterületek közötti kapcsolatokra alkalmazandó rendelkezéseket az Európai Gazdasági Közösség és a Ciprusi Köztársaság közötti mindenkori megállapodás keretében kell meghatározni;

Figyelemmel azokra a rendelkezésekre, melyek a Ciprusi Köztársaság létesítéséről szóló szerződésben (a továbbiakban: a létesítési szerződés) és a kapcsolódó, 1960. augusztus 16-i jegyzékváltásban meghatározott felségterületekre vonatkoznak;

Tudomásul véve az Egyesült Királyság kormánya és a Ciprusi Köztársaság kormánya közötti, a felségterületek igazgatásáról szóló 1960. augusztus 16-i jegyzékváltást, és az Egyesült Királyság kormányának csatolt nyilatkozatát arról, hogy az egyik legfőbb elérni kívánt cél azon személyek érdekeinek védelme, akik a felségterületeken lakóhellyel rendelkeznek vagy ott vállalnak munkát, s ebben az összefüggésben figyelembe véve, hogy az említett személyeknek a lehető legteljesebb mértékben ugyanolyan bánásmódban kell részesülniük, mint a Ciprusi Köztársaságban lakóhellyel rendelkező vagy ott munkát vállaló személyeknek;

Tudomásul véve továbbá a létesítő szerződésnek a felségterületek és a Ciprusi Köztársaság közötti vámszabályokra vonatkozó rendelkezéseit, különösen az említett szerződés F. mellékletében meghatározottakat;

Tudomásul véve továbbá az Egyesült Királyság azon elkötelezettségét, hogy a felségterületek és a Ciprusi Köztársaság között nem létesít vám- vagy határellenőrzési pontot, illetve a létesítő szerződés értelmében hozott azon rendelkezéseket, amelyek alapján a Ciprusi Köztársaság hatóságai a felségterületeken számos közigazgatási tevékenységet végeznek, többek között a mezőgazdaság, a vámügyek és az adózás területén;

Megerősítve, hogy a Ciprusi Köztársaságnak az Unióhoz történő csatlakozása nem érinti a létesítő szerződés részes feleinek jogait és kötelezettségeit;

Felismerve következésképpen annak szükségességét, hogy az Alkotmánynak és az Unió jogi aktusainak egyes rendelkezéseit a felségterületekre is alkalmazzák, és hogy ezeknek a rendelkezéseknek a felségterületeken történő végrehajtásával kapcsolatban különleges szabályokat fogadjanak el;

Hangsúlyozza, hogy ezért a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozási szerződéséről és csatlakozási okmányáról szóló jegyzőkönyv második részének III. címébe különös rendelkezéseket iktattak be.

34. A Bizottság nyilatkozata Nagy-Britannia
és Észak-Írország Egyesült Királyságának
ciprusi felségterületeiről

A Bizottság megerősíti arra vonatkozó álláspontját, hogy a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozási szerződéséről és csatlakozási okmányáról szóló jegyzőkönyv második része III. címének értelmében a felségterületeken alkalmazandó rendelkezések magukban foglalják:

- a) a mezőgazdasági termékek feldolgozásával előállított egyes árucikkekre alkalmazandó kereskedelmi szabályokról szóló, 1993. december 6-i 3448/93/EK tanácsi rendeletet;
- b) a strukturális alapokra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról szóló, 1999. június 21-i 1260/1999/EK tanácsi rendeletet, a felségterületeken történő vidékfejlesztési intézkedéseknek az EMOGA Garanciarészlege által történő finanszírozása céljából az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalapról (EMOGA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1999. május 17-i 1257/1999/EK tanácsi rendeletnek megfelelően szükséges mértékben.

35. Nyilatkozat a litvániai Ignalina Atomerőműről

A KONFERENCIA,

Kijelentve, hogy Litvánia leszerelési erőfeszítéseinek a támogatására az Uniónak szándékában áll megfelelő kiegészítő közösségi támogatást nyújtani Litvániának az Unióhoz történő csatlakozását követően is a 2006-ig tartó és az azt követő időszakra, és tudomásul véve, hogy Litvánia a közösségi szolidaritás kifejeződésének figyelembevételével kötelezettséget vállalt az Ignalina Atomerőmű 1. blokkjának 2005-öt megelőző és a 2. blokk 2009-ig megvalósuló leállítására;

Elismerve, hogy a volt Szovjetunióból származó két 1500 MW teljesítményű RBMK típusú reaktorral rendelkező Ignalina Atomerőmű leszerelése példa nélküli, és Litvánia számára kivételes pénzügyi terhet jelent, amely az ország méretével és gazdasági erejével nem áll arányban, és ez a leszerelés a hatályos pénzügyi tervet követően is folytatódik az 1999. május 6-i intézményközi megállapodásban meghatározottak szerint;

Tudomásul véve, hogy az Ignalina Atomerőmű leállításából és leszereléséből eredő következmények kezelésére szükséges a kiegészítő uniós támogatásra vonatkozó végrehajtási intézkedések elfogadása;

Tudomásul véve, hogy az uniós támogatás felhasználásakor Litvánia megfelelő figyelmet fordít az Ignalina Atomerőmű bezárása által leginkább érintett régiók nehézségeire;

Kijelentve, hogy egyes állami támogatásokban részesülő intézkedéseket a belső piaccal összeegyeztethetőnek kell tekinteni, úgy mint az Ignalina Atomerőmű leszerelését és az uniós vívmányokkal összhangban álló környezeti rehabilitációt és az Ignalina Atomerőmű két reaktora leállítását követően azok helyettesítéséhez szükséges hagyományos villamosenergia-termelési kapacitások modernizációját;

Hangsúlyozza, hogy ezért a Cseh Köztársaság, az Északi Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozási szerződéséről és csatlakozási okmányáról szóló jegyzőkönyv második részének IV. címébe különös rendelkezéseket iktattak be.

36. Nyilatkozat a Kalinyingrádi Terület és az Orosz Föderáció egyéb részei közötti, szárazföldi úton történő átutazásról

A KONFERENCIA,

Figyelembe véve az Orosz Föderáció Kalinyingrádi Területének sajátos helyzetét az Unió bővítésével összefüggésben;

Elismerve a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséget létrehozó uniós vívmányok tekintetében Litvániára háruló kötelezettségeket és kötelezettségvállalásokat;

Megállapítva különösen, hogy Litvániának legkésőbb a csatlakozástól kezdődően teljes mértékben alkalmaznia kell és végre kell hajtania az olyan harmadik országok listájáról szóló uniós vívmányokat, amelyek állampolgárainak a külső határok átlépésekor vízummal kell rendelkezniük, illetve az azon országok listájáról szóló uniós vívmányokat, amelyek állampolgárai mentesülnek e kötelezettség alól, valamint az egységes vízumformátumra vonatkozó uniós vívmányokat;

Elismerve, hogy a Kalinyingrádi Terület és az Orosz Föderáció egyéb részei közötti szárazföldi úton történő átutazás az Unió területén keresztül az Unió egészét érintő kérdés, és hogy e kérdést ennek megfelelően kell kezelni, továbbá hogy e kérdés nem vonhat maga után Litvánia számára kedvezőtlen következményeket;

Figyelembe véve, hogy a belső határokon végzett ellenőrzések megszüntetéséről a Tanácsnak azt követően kell határoznia, hogy meggyőződött az ehhez szükséges feltételek teljesüléséről;

Azzal a szándékkal, hogy segítsék Litvániát a belső határok nélküli schengeni térségben való lehető legkorábbi teljes részvételéhez szükséges feltételek teljesítésében;

Hangsúlyozza, hogy ezért a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozási szerződéséről és csatlakozási okmányáról szóló jegyzőkönyv második részének V. címébe különös rendelkezéseket iktattak be.

37. Nyilatkozat a szlovákiai Bohunice V1 Atomerőmű
1. és 2. blokkjáról

A KONFERENCIA,

Tudomásul véve Szlovákia kötelezettségvállalását a Bohunice V1 Atomerőmű 1. és 2. blokkjának 2006, illetve 2008 végén történő leállításáról, és kijelentve, hogy az Uniónak szándékában áll 2006-ig további pénzügyi támogatást folyósítani a PHARE-program alapján nyújtott előcsatlakozási támogatás folytatásaként, támogatva Szlovákia leszerelési erőfeszítéseit az atomerőművek leszerelésére;

Tudomásul véve a folytatódó uniós támogatásra vonatkozó végrehajtási intézkedések elfogadásának szükségességét;

Hangsúlyozza, hogy ezért a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozási szerződéséről és csatlakozási okmányáról szóló jegyzőkönyv második részének IX. címébe különös rendelkezéseket iktattak be.

38. Nyilatkozat Ciprusról

A KONFERENCIA,

Megerősítve a ciprusi kérdés teljes körű, az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának vonatkozó határozataival összhangban álló rendezésére irányuló kötelezettségvállalását, valamint az Egyesült Nemzetek főtitkáranak e cél elérésére tett erőfeszítéseivel nyújtott teljes támogatását;

Figyelembe véve, hogy a ciprusi kérdés ilyen jellegű teljes körű rendezését még nem sikerült elérni;

Figyelembe véve, hogy ezért rendelkezni kell az uniós vívmányok alkalmazásának a Ciprusi Köztársaság azon területein való felfüggesztéséről, ahol a Ciprusi Köztársaság kormánya nem gyakorol tényleges ellenőrzést;

Figyelembe véve, hogy a ciprusi kérdés rendezésének esetén e felfüggesztést meg kell szüntetni;

Figyelembe véve, hogy az Unió kész a kérdés ilyen jellegű rendezésének feltételeit azokkal az elvekkel összeegyeztetni, amelyeken az Unió alapul;

Figyelembe véve, hogy rendelkezni kell azokról a feltételekről, amelyekkel az irányadó uniós jogi rendelkezéseket alkalmazni kell a fent említett területek, és a Ciprusi Köztársaság kormányának tényleges ellenőrzése alatt álló területek, illetve Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának keleti támaszponti területe között húzódó vonalra;

Azzal az óhajjal, hogy Ciprus Unióhoz történő csatlakozása minden ciprusi állampolgár javát szolgálja, és elősegítse a társadalmi békét és a megegyezést;

Figyelembe véve ezért, hogy a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozási szerződéséről és csatlakozási okmányáról szóló jegyzőkönyv második részének X. címében foglaltak semmiben sem gátolják az e célra irányuló intézkedések elfogadását;

Figyelembe véve, hogy az ilyen intézkedések nem érinthetik az uniós vívmányoknak az említett jegyzőkönyvben meghatározott feltételek szerinti, a Ciprusi Köztársaság bármely más részén történő alkalmazását;

Hangsúlyozza, hogy ezért a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozási szerződéséről és csatlakozási okmányáról szóló jegyzőkönyv második részének X. címébe különös rendelkezéseket iktattak be.

39. Nyilatkozat a Dánia helyzetéről szóló jegyzőkönyvről

A Konferencia tudomásul veszi, hogy az olyan jogi aktusok tekintetében, amelyeket a Tanács önállóan vagy az Európai Parlamenttel közösen fogad el, és amelyek Dániára alkalmazandó és nem alkalmazandó rendelkezéseket egyaránt tartalmaznak, mivel olyan jogalapra épülnek, amelyre a Dániáról szóló jegyzőkönyv I. része vonatkozik, Dánia kijelenti, hogy szavazati jogát nem használja fel arra, hogy a rá nem alkalmazandó rendelkezések elfogadását megakadályozza.

A Konferencia továbbá tudomásul veszi, hogy a Konferenciának az I-43. és a III-329. cikkről szóló nyilatkozata alapján Dánia kijelenti, hogy részvételére az I-43. és a III-329. cikkben említett fellépésekben, illetve jogi aktusokban a Dánia helyzetéről szóló jegyzőkönyv I. és II. részének megfelelően kerülhet sor.

40. Nyilatkozat az Unió intézményeire és szerveire vonatkozó átmeneti rendelkezésekről szóló jegyzőkönyvről

A Romániának és/vagy Bulgáriának az Unióhoz történő csatlakozásáról folytatandó konferenciák során az Unió tagállamai által elfogadandó közös álláspont az európai parlamenti képviselői helyek, valamint az Európai Tanácsban és a Tanácsban a szavazatok súlyozása tekintetében a következőképpen fog alakulni:

1. Amennyiben Romániának és/vagy Bulgáriának az Unióhoz történő csatlakozására az I-20. cikk (2) bekezdésében említett európai tanácsi határozat hatálybalépése előtt kerül sor, az Európai Parlament 2004–2009-es megbízatási időszakában az európai parlamenti képviselői helyek megoszlása a következő, 27 tagállamot számláló Unióra vonatkozó táblázatnak megfelelően fog alakulni.

TAGÁLLAMOK	KÉPVISELŐI HELYEK AZ EP-BEN
Németország	99
Egyesült Királyság	78
Franciaország	78
Olaszország	78
Spanyolország	54
Lengyelország	54
Románia	35
Hollandia	27
Görögország	24
Csehország	24
Belgium	24
Magyarország	24
Portugália	24
Svédország	19
Bulgária	18
Ausztria	18
Szlovákia	14
Dánia	14
Finnország	14
Írország	13
Litvánia	13
Lettország	9
Szlovénia	7
Észtország	6
Ciprus	6
Luxemburg	6
Málta	5
Összesen	785

Ennek megfelelően az Unióhoz történő csatlakozásról szóló szerződés, az Alkotmány I-20. cikkének (2) bekezdésétől eltérve, elő fogja írni, hogy az Európai Parlament 2004–2009-es megbízási időszakának fennmaradó időtartamára az európai parlamenti tagok száma a 750-et ideiglenesen meghaladhatja.

2. Az Unió intézményeire és szerveire vonatkozó átmeneti rendelkezésekről szóló jegyzőkönyv 2. cikke (2) bekezdésében Románia és Bulgária szavazatainak súlyozását az Európai Tanácsban és a Tanácsban 14-ben, illetve 10-ben fogják meghatározni.

3. Az Unió intézményeire és szerveire vonatkozó átmeneti rendelkezésekről szóló jegyzőkönyvben említett küszöbértékeket az egyes csatlakozások időpontjában a jegyzőkönyv 2. cikke (3) bekezdésének megfelelően kell kiszámítani.

41. Nyilatkozat Olaszországról

A Konferencia tudomásul veszi, hogy az 1957-ben az Európai Gazdasági Közösség létrehozásáról szóló szerződéshez csatolt, az Európai Unióról szóló szerződés elfogadásakor módosított Olaszországról szóló jegyzőkönyv a következőképpen rendelkezett:

„A MAGAS SZERZŐDŐ FELEK,

AZZAL AZ ÓHAJJAL, hogy rendezzenek egyes Olaszországot érintő sajátos problémákat,

MEGÁLLAPODTAK a következő rendelkezésekben, amelyeket e szerződéshez csatolnak:

A KÖZÖSSÉG TAGÁLLAMAI

TUDOMÁSUL VESZIK azt a tényt, hogy az olasz kormány tízéves gazdaság-bővítő programot hajt végre azzal a céllal, hogy — különösen a kevésbé fejlett dél-olasz területek és olasz szigetek infrastruktúrájának fejlesztése, valamint a munkanélküliség felszámolása érdekében új munkahelyek teremtése révén — helyreállítsa az olasz gazdaság szerkezetének egyensúlyát;

EMLÉKEZTETNEK ARRÁ, hogy az olasz kormány e programjának alapelveit és céljait megvizsgálták és jóváhagyták azok a nemzetközi együttműködést szolgáló szervezetek, amelyeknek a tagállamok is tagjai;

ELISMERIK, hogy az olaszországi program céljainak megvalósulása közös érdekük;

MEGÁLLAPODUNK ABBAN, hogy az olasz kormány e feladata végrehajtásának megkönnyítése érdekében a Közösség intézményeinek figyelmébe ajánlják az e Szerződésben előírt valamennyi módszer és eljárás igénybevételét, különösen azt, hogy megfelelő módon használják fel az Európai Befektetési Bank és az Európai Szociális Alap forrásait;

AZON A VÉLEMÉNYEN VANNAK, hogy e Szerződés alkalmazása során a Közösségi intézményeinek figyelembe kell venniük, hogy az olasz gazdaság az elkövetkező években milyen folyamatos erőfeszítések elé néz, továbbá, hogy kívánatos elkerülni azokat a feszültségeket, különösen a fizetési mérleget, illetve a foglalkoztatás szintjét illetően, amelyek e Szerződés olaszországi alkalmazását veszélyeztethetnék;

ELISMERIK, hogy amennyiben a 109h. és 109i. cikk alkalmazására kerül sor, mindenképpen ügyelni kell arra, hogy az olasz kormány számára előírt intézkedések egyike se nehezítse a gazdaság bővítésére és a lakosság életszínvonalának növelésére szolgáló kormányzati program végrehajtását.”

A TAGÁLLAMOK NYILATKOZATAI

42. A Holland Királyság nyilatkozata az I-55. cikkről

A Holland Királyság az I-55. cikk (4) bekezdésében említett európai határozathoz akkor adja beleegyezését, ha az I-54. cikk (3) bekezdésében említett európai törvény felülvizsgálata kielégítő megoldást nyújt Hollandiának az Unió költségvetésével szembeni túlzott negatív nettó befizetési pozíciója tekintetében.

43. A Holland Királyság nyilatkozata a IV-440. cikkről

A Holland Királyság kijelenti, hogy egy, a IV-440. cikk (7) bekezdésében említett, a Holland Antillák és/vagy Aruba jogállásának az Unióra tekintettel történő módosítását célzó európai határozatra irányuló kezdeményezés kizárólag egy olyan döntés alapján nyújtható be, amelyet a Holland Királyság Statútumával összhangban hoztak meg.

44. A Németországi Szövetségi Köztársaság, Írország, a Magyar Köztársaság, az Osztrák Köztársaság és a Svéd Királyság nyilatkozata

Németország, Írország, Magyarország, Ausztria és a Svéd Királyság megállapítja, hogy az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés alapvető rendelkezései lényeges módosítására a szerződés hatálybalépése óta nem került sor, így szükség van azok naprakésszé tételére. Ezért támogatnak egy, a tagállamok kormányképviselőinek konferenciájára vonatkozó elképzelést, amelyet mihamarabb össze kell hívni.

45. A Spanyol Királyságnak, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország
Egyesült Királyságának a nyilatkozata

Az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés alkalmazni kell Gibraltárra mint olyan európai területre, amelynek külkapcsolataiért egy tagállam felelős. Ez a tény az érintett tagállamok álláspontjában semmilyen változást nem jelent.

46. Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának a nyilatkozata
az „állampolgár” kifejezés meghatározásáról

Az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés és az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés, továbbá minden más ezen szerződésekből eredő vagy ezen szerződések alapján továbbra is hatályban lévő jogi aktus tekintetében az Egyesült Királyság megújítja az 1982. december 31-én, az „állampolgár” kifejezés meghatározásáról tett nyilatkozatát, azzal a kivétellel, hogy a brit függő területek állampolgárai („British Dependant Territories Citizens”) kifejezést a brit tengerentúli területek állampolgáraiként („British overseas territories citizens”) kell érteni.

47. A Spanyol Királyság nyilatkozata az „állampolgár” kifejezés meghatározásáról

Spanyolország megállapítja, hogy az Alkotmány I-10. cikke alapján uniós polgár mindenki, aki a tagállamok valamelyikének állampolgára. Spanyolország megállapítja továbbá, hogy az európai integrációnak az Alkotmányban tükröződő jelenlegi állapota alapján – ha az uniós jog kifejezetten eltérően nem rendelkezik – kizárólag a tagállamok állampolgárai élvezik az európai polgársággal összefüggő különleges jogokat. Spanyolország e tekintetben végül megállapítja, hogy a szerződés I-20. és I-46. cikke alapján az Európai Parlament jelenleg az uniós polgárokat képviseli.

48. Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának nyilatkozata az I-20. cikkről

Az Egyesült Királyság megállapítja, hogy az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés I-20. cikke és egyéb rendelkezései nem irányulnak az európai parlamenti választásokra vonatkozó választójog alapjainak megváltoztatására.

49. A Belga Királyság nyilatkozata a nemzeti parlamentekről

Belgium pontosítja, hogy alkotmányjogának megfelelően mind a Képviselőház, mind a Szövetségi Parlament Szenátusa, mind a közösségek és régiók parlamenti közgyűlései - az Unió által gyakorolt hatásköröknek megfelelően – a nemzeti parlamenti rendszer összetevőiként vagy a nemzeti parlament kamaráiként járnak el.

50. A Lett Köztársaság és a Magyar Köztársaság nyilatkozata a közös pénz nevének az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződésben szereplő írásmódjáról

Az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződésben említett közös pénz nevének a bankjegyeken és pénzerméken megjelenő egységes írásmódját nem érintve, Lettország és Magyarország kinyilvánítja, hogy a közös pénz nevének, ideértve annak származékos alakjait is, az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés lett, illetve magyar szövegében alkalmazott írásmódja semmiben nem befolyásolja a lett, illetve a magyar nyelv fennálló szabályait.